

H. Rossier

Beschouwing over

**HET BOEK VAN DE
PROFEET AMOS**

Oude Sporen 2008

INHOUD

Inleiding	4
DE HERE BRULT	5
De roeping van Amos	5
Onderwerp van de profetie	6
De aardbeving.....	7
De oordelen	8
De gevolgen.....	9
ZO ZEGT DE HERE	11
Een rechtvaardig God	11
Allen verantwoordelijk.....	12
Wie voerden de oordelen uit?	13
God vergeet zijn volk niet	14
Oordeel over Aram (Syrië).....	15
Oordeel over de Filistijnen	17
Oordeel over Tyrus	18
Oordeel over Edom.....	20
Oordeel over Ammon.....	21
Oordeel over Moab	22
Oordeel over Juda	24
Oordeel over Israël	25
HOORT DIT WOORD	29
Een laatste appèl	29
Een onverwacht oordeel	30
Meer verantwoordelijk.....	30
Het oordeel vóór de deur	32
Waarschuwingen	33
Een rest behouden	34
Afgodendienst en welvaart	36
Oordeel over Samaria.....	37
Oordeel over de valse godsdienst	39
Geen bekering	40
Klaaglied over het huis van Israël.....	41

Zoekt de Heer en leeft	42
Niet geluisterd	42
Zwijgen.....	43
Het eindoordeel over Israël.....	44
TWEEMAAL "WEE"	46
Een dag van duisternis	46
Vreemde goden	47
God laat Zich niet misleiden	48
Hoogmoed van Juda.....	49
God verwekte een verdrukker.....	50
DE VISIOENEN	52
De sprinkhanen en het vuur.....	52
Het paslood.....	53
Verzet tegen Gods dienstknechten.....	54
Door God gezonden	55
Oordeel over Amazia	57
Een korf met rijpe vruchten.....	57
God vergeet niets	59
Omkering en rouw.....	59
Israëls verstrooiing.....	60
Het altaar	61
Beslissende oordelen	62
GODS VOORZIENIGHEID EN ISRAËLS EINDHERSTEL.....	64
Hoop voor Israël.....	64
Duizendjarige regering van de Messias	65
BESLUIT.....	68
AANHANGSEL.....	69

INLEIDING

Amos profeteerde onder de regeringen van Uzzia of Azaria en van Jerobeam II, de langste regeringsperioden op één na, die in de geschiedenisboeken van Juda en Israël opgetekend zijn. Een langdurige regering betekent echter niet noodzakelijk Gods goedkeuring van het bewind. Die van Manasse, de langste van alle, was een aaneenschakeling van ongerechtigheden. De loopbaan van Uzzia was heel anders dan die van Jerobeam II. Al verrichtte deze laatste grote daden in de ogen van de mensen, hij deed "wat kwaad is in de ogen des Heren". Toch wilde God hem gebruiken om Israël te *verlossen*, want "de Here had niet gezegd, dat Hij de naam van Israël van onder de hemel zou uitwissen" (2 Kon. 14:27). Na de dood van Jerobeam II is bij de wegvoering van de tien stammen het koningschap over dit rijk volledig ten onder gegaan.

Uzzia, de koning van Juda, deed in tegenstelling tot Jerobeam II (zijn tijdgenoot) "wat recht is in de ogen des Heren" (2 Kon. 15:3). Dit was zo tot op de dag waarop hij, door hoogmoed gedreven, zich het recht aanmatigde priesterlijke dienst in de tempel te verrichten, en met melaatsheid geslagen werd. Zijn opvolgers Jotham, Hizkia en Josia, wandelden in de wegen des Heren. Door de trouw van deze koningen, ware zonen van David, werd het oordeel, dat reeds boven Juda hing, uitgesteld.

Daar de regeringen van Uzzia en Jerobeam gedurende veertien jaren samenvielen, zou men daaruit kunnen afleiden, dat de profetie van Amos, evenals die van Hosea, een lange periode besloeg. Zo was het niet. Zij werd tijdens een heel korte periode van deze regeringen uitgesproken, n.l. "twee jaar vóór de aardbeving".

DE HERE BRULT

Hoofdstuk 1:1 en 2

De roeping van Amos

"De woorden, die Amos, een van de schapenfokkers uit Tekoa, geschouwd heeft over Israël in de dagen van Uzzia, koning van Juda, en in de dagen van Jerobeam, zoon van Joas, koning van Israël, twee jaar vóór de aardbeving" (vs. 1).

Amos kwam uit Tekoa, een stad in Juda, die als zovele andere door Rehabeam versterkt was sinds de scheuring van het koninkrijk van Salomo (2 Kron. 11:6). Eens had Josafat de overwinning behaald op Moab, Edom en de kinderen Ammons, *tegen de woestijn van Tekoa*) en het is mogelijk dat de herinnering daaraan is opgekomen in de geest van de profeet, die geroepen werd om het oordeel over diezelfde volken uit te spreken (zie Amos 1:11 en 13; 2:1). Tekoa lag 16 km van Jeruzalem en 8 km ten zuiden van Bethlehem, dus midden in het gebied van Juda en Benjamin. In Jeremia 6:1 zien we dat Tekoa, of liever Beth-Kérem (een berg die zich boven deze plaats verheft) één van de posten was, die door middel van een vuur de nadering van de vijand signaleerde. Daar bevond Amos zich, terwijl hij om zo te zeggen zijn oog liet gaan over de vijanden, die steeds dieper in Abrahams erfdeel doorgedrongen waren en Israëls grenzen belegerden. Hij kondigde aan wat deze vijanden zou overkomen en werd vervolgens naar Bethel gezonden om tegen Efraïm te profeteren (zie Amos 7:14 en 15).

Amos was "één van de schapenfokkers van Tekoa". We vinden in zijn profetie herhaaldelijk beelden, die aan zijn beroep, zijn kudden, aan de gevechten van de herders met het wild

gedierte, en aan zijn dagelijks leven ontleend zijn (zie hfdst. 1:2; 3:4 en 12; 4:1; 6:12, enz.). Amos' roeping wordt slechts in enkele woorden vermeld. Maar Gods Geest toont hier duidelijk zijn soevereiniteit bij deze keus. Zoals God David van achter de schaapskooi genomen had om hem als leidsman van zijn volk aan te stellen, en zoals de Heer Jezus later eenvoudige vissers uitkoos om zijn apostelen te worden, zo maakte Hij van de herder Amos een profeet van Israël. Dit is wel een duidelijke afwijzing van de menselijke aanmatiging om voorschriften te geven voor de uitoefening van de dienst, die God aan zijn dienstknechten opdraagt. Amos heeft zelf gezegd: "Ik ben geen profeet en ik ben geen profetenzoon" (hfdst. 7:14). Hij was het niet van aanleg, noch door geboorte. Maar toen alle door God ingestelde verordeningen gefaald hadden in Israël en Juda, koos de Here Zelf zijn instrument en het behaagde Hem te spreken door de mond van een nederige herder. Een dergelijke handelwijze paste in een tijd van verval, waarin mannen als Amazia (hfdst. 7:10-17) door hun valse priesterlijke autoriteit indruk trachtten te maken op "de ziener". God toont dan welke rechten Hij heeft, en volgens de vrije werking van zijn Geest, gebruikt Hij de instrumenten, die Hij Zelf wil kiezen. De openbaringen des Heren hadden dan ook plaats door de mond van deze eenvoudige man. Zijn "woorden" heeft hij "geschouwd"; en zijn ware gezichten maakte hij later bekend.

Onderwerp van de profetie

Het voornaamste onderwerp van Amos' profetie is *Israël*. In de eerste plaats worden met "Israël" de tien stammen bedoeld. In ruimer verband ook het hele volk, met inbegrip van Juda (hfdst. 3:1 en 2), en ten slotte de tien stammen, die, *geestelijk* gezien, het hele volk voor God vertegenwoordigen. Juda zelf, de stam van de profeet, wordt apart als voorwerp van het oordeel genoemd, want hoewel het meer voorrechten bezat dan Efraïm, had het dezelfde ontrouw betoond (hfdst. 2:4).

Maar voor de tien stammen was het uur van de bestraffing nabij. Het was aangekondigd door de profeet Hosea, tijdgenoot en opvolger van Amos. In de profetie van Amos heeft het oordeel meer betrekking op de zedelijke of geestelijke toestand van het volk dan op bijzondere overtredingen. Wanneer echter in de eerste twee hoofdstukken het oordeel over de volkeren wordt aangekondigd, worden hun overtredingen bijzonder vermeld, en eveneens die van Juda en Israël, omdat zij ook schuldig waren.

De aardbeving

De "aardbeving" is de gedenkwaardige tijdsbepaling in Amos' profetie. De profeet heeft niet *voorspeld* dat zij zou plaats vinden, maar ze was voor hem het symbool van het oordeel, dat zijn volk weldra treffen zou. Deze gebeurtenis heeft dus een *zedelijk karakter* en Amos gebruikte dan ook talrijke beelden in verband met dit verschijnsel. Hij stelde het gerommel van de aardbodem voor als het kraken van een met garven zwaar beladen wagen in de oogsttijd. De snelste man zou niet ontkomen (hfdst. 2:13-16). De altaarhoornen zouden ter aarde vallen, huizen en paleizen worden omgekeerd; de muren splijten en de mensen door de bressen worden geworpen. Het zou een omkering zijn als die van Sodom en Gomorra (hfdst. 3:14 en 15; 4:3 en 11; 6:11). In deze hevige beroering zou het water van de zee over de oppervlakte van de aarde worden uitgegoten (hfdst. 5:8; 9:6). In één ogenblik beeft de aarde, zoals het water van de Nijl in één jaargetijde rijst en daalt ¹ (hfdst. 8:8; 9:5); dorpels en drempels worden bewogen en vallen op de hoofden der mensen (hfdst. 9:1). Maar eens komt er een dag waarop al die puinhopen herbouwd zullen worden (hfdst. 9:11).

¹ Noot van de schrijver: De was van de Nijl bedraagt 9/10 van het normale volume van de rivier.

De aardbeving in de dagen van Uzzia's regering wordt genoemd in Zach. 14:5. Zacharia vergeleek de gevolgen daarvan met de gebeurtenissen die zullen plaats vinden als de Olijfberg onder de voeten van de Heer spijten zal, om de onderdrukkers van het in Jeruzalem opgesloten overblijfsel op de vlucht te drijven. De profetie van Amos ziet niet zo ver in de toekomst, want zij voorzegt de *aanstaande* oordelen, die het volk treffen zullen. In Amos is de aardbeving zonder meer een beeld van oordelen. In Zacharia, en in andere Schriftplaatsen, is de vermelding van een aardbeving eveneens een type van een oordeel, maar dan van een oordeel waaruit verlossing kan voortkomen. Zo werden volgens Matteüs 27 door de aardbeving de graven geopend en de heiligen bevrijd. En volgens Handelingen 16:26 werden Paulus en Silas door de aardbeving van hun ketenen bevrijd en werd de bekering van de stokbewaarder bewerkt. In zeker opzicht is het zo, dat zelfs in Amos, al staat dit boek vol met de door haar veroorzaakte puinhopen, de aardbeving toch de voorloper zal zijn van de uiteindelijke verlossing, die in het laatste hoofdstuk is beschreven.

De oordelen

"Hij zeide: De Here brult uit Sion en uit Jeruzalem verheft Hij zijn stem, zodat de weiden der herders treuren en de top van de Karmel verdort" (vs. 2).

Deze uitdrukking "de Here brult uit Sion" is heel belangrijk en karakteriseert de hele profetie van Amos. De Here wordt er in voorgesteld als "de leeuw uit de stam van Juda", die brult omdat hij een prooi heeft die hij verslinden zal (vgl. hfdst. 3:4). Deze leeuw uit Juda zal heersen over Jeruzalem, de plaats waar de koninklijke genade eens erkend zal worden. Toen Joël over de dag des Heren in het dal van Josafat schreef, gebruikte hij precies dezelfde woorden: "En de Here brult uit Sion en verheft zijn stem uit Jeruzalem, zodat hemel en aarde beven" (Joël 3:16). Maar Joël kondigde de oordelen aan, die de

inleiding zullen vormen van het duizendjarig rijk van de Zoon van David. We zeiden reeds, dat Amos zover niet gaat. Het brullen van de leeuw uit Juda hoorde hij als het ware toen hij zijn profetie uitsprak. De oordelen, die hij over de volken en daarna over Juda en Efraïm aankondigde, stonden op het punt voltrokken te worden. Het *rechtvaardig bestuur* van God is evenwel niet het einde van zijn *wegen* met de volkeren. In de laatste dagen zal zijn *rechtvaardig oordeel, het eindoordeel over de naties*, uitgevoerd worden. Daarvan sprak Joël, evenals zoveel andere profeten die het over "de dag des Heren" hebben. De gezichten van Amos echter bepalen zich tot de rampen die in een zeer nabije toekomst over de volken en Israël komen zouden, en hij toont de bijzondere oorzaken die deze oordelen noodzakelijk maakten. In Amos zijn achtereenvolgens, en met verschillende tussenpozen, de koningen van Egypte, Assyrië en Babel de roede des Heren om al die volken ² te kastijden. In de profetie van Joël is het anders. Daar gaat het om het eindoordeel, dat de Here in eigen persoon zal voltrekken door de Assyriër eens en vooral te vernietigen, na hem eerst als een roede tegen Israël te hebben gebruikt.

De gevolgen

Wat we zojuist gezegd hebben, is van groot belang. De oordelen, die in tijden van oorlog over de wereld komen, zijn niet die van het einde. In Amos hebben we een profetie, die, uitgezonderd het laatste hoofdstuk, nu reeds vervuld is. Dat is het bijzondere karakter van het boek Amos. We vinden daarin waarschuwingen, die betrekking hebben op toekomstige gebeurtenissen, maar waarvan de verschrikkelijke werkelijkheid

² Noot van de schrijver: Dit sluit niet uit, dat in de toekomst alle volken die Israël omringen, weer zullen opdagen en dan een rol zullen spelen. In Joël worden b.v. Tyrus, Sidon, Filistae en Edom met name genoemd als het gaat om het oordeel in het dal van Josafat.

van te voren verzekerd wordt. Zo is het ook wat onze tijd betreft! Als alles wat we nu in de wereld zien gebeuren "het einde nog niet is", wat zal het dan eens voor de goddeloze en zondaar wezen!

In Joël wordt geprofeteerd dat de hemel en de aarde zullen beven, wanneer de Here zijn stem zal doen horen. We hebben al opgemerkt, dat in Amos "de aardbeving" alleen het *karakter* aanduidt van de tonelen die zich zullen afspelen. De gevolgen van het brullen des Heren zijn hier plaatselijk: "de weiden der herders treuren en de top van de Karmel verdort". Dit beeld stemt overeen met wat Amos zag. Wanneer God zijn oordelen ten uitvoer legt, zijn er geen vreedzame bezigheden meer, waarin de eenvoudige mens zijn behagen vindt; verdwenen zijn de weidegronden van de woestijn van Juda, die zo bekend waren bij de herders van Tekoa, en die van de Karmel, waarop de schapen in de schaduw van de wouden graasden. De toorn des Heren is als een stormwind over de woestijn van Juda gegaan en heeft zelfs de schaduwrijke Karmel verdort. Dezelfde beelden vinden we in Jeremia 25:15-36. Nadat deze profeet in de verzen 15-29 het naderend oordeel aangekondigd had over alle door Amos genoemde volken, en over nog andere, sprak hij over het brullen des Heren uit zijn heilige woning, over "het geschreeuw en gejammer van de herders, omdat de Here hun weideplaatsen heeft vernield en de vredige dreven verwoest zijn ten gevolge van de brandende toorn des Heren" (Jer. 25:36-38). Deze verzen vertonen dus veel overeenkomst met die welke we zojuist overdacht hebben.

ZO ZEGT DE HERE

Hoofdstuk 1:3 - 2:16

Een rechtvaardig God

Dit gedeelte van Amos wordt gekenmerkt door de woorden: "Zo zegt de Here". Als God gesproken heeft, *moet* het oordeel komen, al weten we niet wanneer. Misschien zal zijn lankmoedigheid nog geruime tijd wachten met ze uit te voeren, maar Hij zal er niet op terugkomen. V oor Hem heeft de tijd niet de minste invloed op de rechtvaardigheid en heiligheid van zijn wegen; die blijven onveranderlijk.

Inderdaad zijn de profetieën van Amos voor het grootste deel pas vervuld ongeveer honderd jaar nadat ze werden uitgesproken.

De woorden des Heren zijn allereerst gericht tot de verschillende volken die Israël van alle kanten omringen: in 't westen de Filistijnen; Tyrus in 't noorden; Syrië in 't noordwesten; Ammon en Moab in 't oosten; Edom in 't zuiden. Met uitzondering van Moab, wordt al die volken aangezegd, dat zij geoordeeld zullen worden *naar de manier waarop zij het volk van God behandeld hebben*. Daarvan zien we ook in onze tijd de voorbeelden. Een rechtvaardige vergelding van Godswege treft die naties, die zijn oude volk vervolgden, hoe schuldig het ook zelf is. Er is nog altijd een rechtvaardig bestuur van God in deze wereld, in tegenstelling met dat van de mensen. God ziet alles en vergeet niets, behalve de zonden van hen die geloofd hebben. Iedere ongerechtigheid vindt vroeg of laat haar vergelding. God wacht wellicht, naar zijn wijsheid, een heel mensenleven met de vergelding van een begaan onrecht (zelfs ten aanzien van zijn kinderen, want het oordeel begint bij zijn

huis). Saul was reeds lang gestorven, maar God had de ongerechtigheid niet vergeten die hij beging door het doden van de Gibeonieten (2 Sam. 21). Toen moest zijn huis, waarop een bloedschuld rustte, uitgeroeid worden; alleen Mefiboseth bleef door genade gespaard. David, de man naar Gods hart, was sinds lang de misdaad vergeten, die hij tegen Uria begaan had. Doch op het door de Here bepaalde ogenblik begonnen de gevolgen van die zonde zich te vertonen; zij hebben de koning-profeet tot het eind van zijn loopbaan gekweld. Zo was het ook bij de telling van het volk, en het was opnieuw door genade alleen, dat het oordeel in zijn loop werd gestuit (2 Sam. 24).

Hoeveel kinderen Gods hebben dergelijke ervaringen opgedaan! Zij hebben een of andere misstap of verkeerde daad begaan. Niemand, behalve de schuldige, weet er van. Stille heerst er over.

Plotseling klinkt het gebrul van de leeuwen de aardbodem beeft. De hemel was tot op dat ogenblik zo helder, dat elke gedachte aan een onweer uitgesloten scheen. Maar plotseling is alles totaal veranderd, de rust verstoord, de vrede zoek, de beschutting van de Karmel verdord.

Allen verantwoordelijk

In al de gevallen, die in deze beide hoofdstukken genoemd worden, rust het oordeel niet alleen op de overheid, die de slachtingen bevolen heeft. Het gehele volk wordt voor deze daden mede verantwoordelijk gesteld. Zeker, de gezagsdragers, de koningen, de vorsten en regeerders dragen de grootste verantwoording, daarom worden zij persoonlijk getroffen; maar tegelijk met hen het hele volk. In plaats van zich tegen de daden van de overheid te verzetten, hebben de volken hun regeerders gesteund door hun sympathie, haat en geweldplegingen. In het geval van de Gibeonieten werd het volk zelfs eerst getroffen door een hongersnood van drie jaar. Het oordeel over Sauls geslacht kwam pas daarna, want het

volk had zich moeten reinigen van het kwaad dat zijn koning begaan had.

Wanneer er een nationale ongerechtigheid bedreven is, kan het menselijk verstand moeilijk begrijpen, waarom zij niet onmiddellijk bestraft wordt. Zo is het echter niet. Gods wegen zijn niet onze wegen. God laat toe - dat zien we telkens weer in de profetie - dat de ongerechtigheid eerst alle vruchten voortbrengt die de bedrijver heeft gewenst. God bedient zich daarvan om zijn plannen te volvoeren, maar de vergelding komt daarom niet minder zeker, weliswaar met langzame schreden, maar zij komt!

Wie voerden de oordelen uit?

De Assyriër, die in deze hoofdstukken meer dan eens achter de schermen optreedt, was een goddeloos instrument, dat allereerst gebruikt werd tegen Israëls ongerechtigheid, en daarna tegen die van de volken, die hun woede aan het volk van God gekoeld hadden. Wanneer echter de roede van Gods toorn haar werk volbracht heeft, wordt zij zelf verbroken, haar kracht vernietigd en haar val is dieper dan die van alle volken, die zij geslagen heeft. De Assyriër, die in dit gedeelte niet wordt genoemd, was trouwens niet de enige macht waarvan God gebruik maakt om zijn oordelen uit te voeren. Tal van andere machten werkten in verschillende tijden daaraan mee en ook aan hun namen ging Amos stilzwijgend voorbij. We kunnen hen in andere geschiedkundige of profetische verhalen vinden. Gods Geest vermeldde ze hier niet, omdat het in deze profetie gaat om de zedelijke toestand, die het ingrijpen van Gods zijde noodzakelijk maakte, en niet om de instrumenten die Hij daarvoor gebruikte. De profeet beschreef dit ingrijpen, zonder de tussenpersonen te noemen, om goed te doen uitkomen, dat het rechtstreeks van God uitging. Hij sprak van vuur, gebrul en aardbeving. Dat vinden we niet bij andere profeten. Jesaja beschreef het oordeel door de Assyriërs over dezelfde volkeren, wegens hun gedrag tegenover Israël (Jes. 14:28 -

hfdst. 23). In Jeremia 46-49 lezen we hun oordeel om hun handelwijze jegens Juda, dat door *Nebukadnezar* uitgevoerd zou worden.

Als we de profetie in haar geheel bezien, vinden we verschillende machten die de oordelen moesten uitvoeren. We zien dan ook dat de Heer door dezelfde instrumenten wraak oefende, wanneer dezelfde zonden opnieuw bedreven worden. Toch zijn de oordelen over de volken in het boek Amos, of de instrumenten daartoe nu de Assyriër, de Farao, de koningen uit het oosten, of Babel zijn, slechts de gewone wegen van Gods regering in deze wereld. Ze zijn niet de oordelen van het einde. Alle naties die in de eerste twee hoofdstukken genoemd worden, zullen in de eindtijd opnieuw te voorschijn komen, zich opnieuw vormen, om dan een *nationaal* oordeel te ondergaan. Dat oordeel zal verschrikkelijker wezen dan de oordelen die hun voorgangers getroffen hebben, omdat dan *al* hun werken in rekening gebracht zullen worden in het dal van Josafat (Joël 3). Dit nationaal oordeel moet niet verward worden met het persoonlijk oordeel van alle doden voor de grote witte troon³.

God vergeet zijn volk niet

De oordelen van God hebben zijn volk Israël als eerste voorwerp, want Hij begint bij zijn huis. Damaskus, Gaza, Tyrus, Edom en Ammon waren de instrumenten, waarmee de Here zijn volk kastijdde, dat zich aan afgoderij overgegeven, Hem verlaten had en alle zedelijke beginselen van zijn wet verachtte. Maar al spoedig bleek uit de gruwelen die deze volleen begingen, dat ze eigen belangen najaagden, op verovering, winst en wraakneming uit waren. God liet hen begaan. Zij

³ Zie het aanhangsel. Na de oordelen in het dal van Josafat zal een rest van deze volken (uitgezonderd o.a. Edom) als naties hersteld worden.

stapelden zonde op zonde, totdat de maat overliep: "Om drie overtredingen, ja om vier zegt de Here, zal Ik het niet herroepen". Telkens weer worden deze woorden herhaald. Onder al die volken, Juda en Efraïm inbegrepen, was er geen enkele te vinden, die de maat van zijn overtredingen niet vol gemaakt had. En omdat dit zo was, moesten Gods oordelen hen treffen. Later zal Hij Zich weer met Israël bemoeien en het volk als natie herstellen, want zijn hart blijft ook onder al die oordelen onveranderd vol barmhartigheid. Nooit vergeet Hij zijn volk, hoe schuldig het ook is. Zijn raadsbesluiten betreffende Israël zijn eeuwig, onwankelbaar. Maar van de andere volkeren zullen er sommige uitgeroeid worden, van andere zal slechts een overblijfsel hersteld worden (Jer. 46:26; 48:47; 49:6, 39). Nu houdt Hij Zich bezig met hen die zijn volk vertrappt hebben.

Wat Israël overkomen is in de verdrukking door de volkeren, kan tegenwoordig met de christenen gebeuren in tijden van oorlogen, revolutie en andere verdrukkingen. Enerzijds zijn deze een noodzakelijke tuchting voor Gods kinderen. Maar wanneer hele bevolkingen, die zich met de naam van Christus tooien, door andere volken uitgemoord worden, vergeet Hij dat niet. Laatstgenoemde volken krijgen ook hun beurt, als landen die sterker zijn dan zij op het toneel zullen verschijnen, en deze door God gebruikt worden om de overtreders te straffen.

Oordeel over Aram (Syrië)

"Zo zegt de Here: Om drie overtredingen van Damaskus, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij Gilead met ijzeren dorssleden gedorst hebben, zal Ik vuur werpen in Hazaëls huis, zodat het Benhadads burchten verteert, en zal Ik de grendel van Damaskus verbreken, en de inwoners uitroeien uit Bikeath-Aven, en de scepterdrager uit Beth-Eden, en Arams bevolking zal in ballingschap gaan naar Kir, - zegt de Here" (hfdst. 1:3-5).

In 2 Samuël 10:6-14 zien we, dat de Syriërs (of Arameeërs) zich in het verleden met de Ammonieten verbonden hadden tegen David, wiens boden door de Ammonieten smadelijk

behandeld waren. De koning versloeg hen en nam op wrede manier wraak (2 Sam. 12:31; 1 Kron. 20:3). Deze vergelding was gewettigd, want God wilde haar door middel van zijn koning uitoefenen. Het bewijs hiervan is het verhaal dat van deze gebeurtenis gegeven wordt in Kronieken, waarin al Davids misstappen op twee na verzwegen worden. De Syriërs hadden van het begin af partij gekozen voor de Ammonieten, die bijna geheel uitgeroeid werden. Zij namen revanche door Gilead met hun ijzeren strijdwagens te doorploegen.

Dit verbond van Syrië met Amman maakte het oordeel dat uitgesproken werd tegen Damaskus, de hoofdstad van Syrië, nog zwaarder. Zeker, God had de Syriërs gebruikt als een roede tegen Israël. Hij had, door de dienst van Elisa, aan Hazaël, hun koning, daartoe opdracht gegeven (1 Kon. 19:15; 2 Kon. 8:7-15). Daarna verbrak Hij de roede die zijn plannen uitgevoerd had, want er was niet de minste vreze des Heren in het hart van Hazaël. Hij was in zijn aanval meedogenloos geweest, en daarom strafte God hem, om de wreedheden die hij tegen zijn volk bedreven had. Elisa had Hazaël gewaarschuwd voor het kwaad dat hij Israël zou aandoen. Hij had hem zelfs voorgehouden, dat hij hun zuigelingen verpletteren en hun zwangere vrouwen openrijten zou. Het schijnt dat het verbond van de Syriërs met de Ammonieten veel langer geduurd heeft dan de tijd van Davids regering, want wat in Amos 1:13 aan Ammon toegeschreven wordt, wordt in 2 Koningen 8:12 de Syriërs aangerekend.

God wist al die dingen. Toen Hij Hazaël tot koning liet zalven om zijn volk te kastijden, wist Hij dat deze man door de moord op Benhadad wederrechtelijk het koningschap zou bemachtigen. Kan men nu zeggen, dat God dit wilde? In 't minst niet. Want toen het ogenblik daar was, eisten zijn heiligheid en rechtvaardigheid haar rechten op tegenover de overtredingen van Damaskus: "Ik zal de grendel van Damaskus verbreken, en de inwoners uitroeien uit Bikeath-Aven en de scepterdrager uit Beth-Eden" (vs. 5). Damaskus met zijn gegrendelde poorten zou een weerloze prooi zijn voor de vijand. Bikeath-Aven zou

worden: "het dal der vernietiging", zoals Bethel, het huis Gods, geworden was Beth-Aven, "huis van venietiging" (Hosea 4:15; 5:8; 10:5). In tegenstelling met Beth-Aven lag Beth-Eden in Syrië. Beth-Eden betekent "huis van genot, lushof". Dat wilden zondige mensen van de wereld maken, en dat had zelfs de ogen van een gelovige, zoals Lot, verblind (Gen. 13:10). In de ogen van de mensen was Damaskus een Beth-Eden, maar in Gods ogen was die hele streek een Beth-Aven. Het volk van Syrië, waarvoor Gilead, aan de overzijde van de Jordaan, een gemakkelijke prooi geweest was, "zal in ballingschap gaan naar Kir, - zegt de Here" (vs. 5). De koning van Assur, Tiglath-Pileser, vervulde deze voorspelling enkele jaren na Amos' profetie (2 Kon. 16:9; Jer. 49:23-27).

Oordeel over de Filistijnen

"Zo zegt de Here: Om drie overtredingen van Gaza, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij een gehele bevolking hebben weggevoerd om die aan Edom uit te leveren, zal Ik vuur werpen binnen de muur van Gaza, zodat het zijn burchten verteert, en zal Ik de inwoners uit Asdod uitroeien en de scepterdrager uit Askelon, en zal Ik mijn hand keren tegen Ekron, zodat de rest der Filistijnen te gronde gaat, - zegt de Here HERE" (vs. 6-8).

Evenals de andere volken was Filistea schuldig aan vele overtredingen. Israëls hele geschiedenis doet zien, hoe groot de haat van de Filistijnen was tegen dit volk. Voortdurend hadden zij Israël aangevallen, en eerst tijdens het koningschap van David werden zij geheel onderworpen. In het bijzonder de voornaamste steden van het Filistijnse land, Gaza, Asdod, Askelon en Ekron, werd het oordeel op harde wijze aangezegd. Eén van de overtredingen overtrof alle andere: de Filistijnen hadden alle gevangenen uit Juda en Israël als slaven verkocht en hen overgeleverd in de handen van Edom, de wreedste vijand van Israël. Het oordeel kwam dan ook vooral neer op hem, die de heerschappij voerde, op de verantwoordelijke

regeringspersoon. De bewoners van Asdod zouden uitgeroeid worden, de rest van de Filistijnen te gronde gaan. Niemand zou ontkomen en we vinden niet, dat hun gevangenen in het eind der dagen weer hersteld worden. Volgens Jeremia 47 zou het oordeel hen treffen door de hand van Farao. Daarna hebben Assyrië en Egypte elkaar het bezit van hun steden betwist, die nu eens door de één, dan weer door de ander veroverd werden, totdat er ten slotte slechts puinhopen overbleven. We lezen in 2 Kron. 28:17-20 van de aanval der Filistijnen op Juda onder de regering van Achaz, evenals van die der Edomieten, hun bondgenoten. Volgens Jesaja 9:11 hebben de Syriërs en de Filistijnen gezamenlijk Israël aangevallen, terwijl Jesaja 14:29-32 de aanval van de Assyriërs op Filistea beschrijft.

Oordeel over Tyrus

"Zo zegt de Here: Om drie overtredingen van Tyrus, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij een gehele bevolking aan Edom hebben uitgeleverd en aan geen broederbond hebben gedacht, zal Ik vuur werpen binnen de muur van Tyrus, zodat het zijn burchten verteert" (vs. 9, 10).

In de voorafgaande verzen is sprake van het oordeel over twee volken, die volkomen vreemd waren aan het volk van God. Zij hadden daarmee nooit anders dan in openlijke vijandschap geleefd. In het volgende deel komen we op een nieuw terrein, en wel eerst op dat van een broederlijk samengaan (Tyrus), en vervolgens op dat van bloedverwantschap met Israël (Edom, Ammon en Moab). Deze laatste betrekkingen, hoewel slechts vleselijk, legden aan Edom, Ammon en Moab verplichtingen op en hadden hun antipathie en haatgevoelens moeten beteugelen. Maar ook Tyrus wordt hierbij betrokken. Dit koninkrijk had voorspoedige en bijzonder gezegende tijden gekend. Toen Hiram, (zie 1 Kron. 14:1; 2 Kron. 2:11-16) de God van David en Salomo erkende, sloot hij een verbond met deze beide koninkrijken om mede te werken aan de bouw van de tempel des Heren. Hoe kwam het dat deze vriendschap, deze

broederlijke verbintenis, in de loop der jaren plaats gemaakt had voor haat? Davids gunst, de wijsheid en de macht van Salomo, maar vooral hun beider geloof, hadden eens het hart van Hiram overtuigd. Hij had begrepen dat de Here het voorwerp was van alle gedachten van zijn vrienden. Hij had gezien dat het hun enige wens was, om aan God een Hem waardige woning te geven te midden van zijn volk. Wat Hiram gedaan heeft, mocht dan misschien aan zijn opvolgers onbekend zijn, God vergat het niet. Hij stelde de erfgenamen van de koning van Tyrus er voor aansprakelijk, dat hun rijk eens in betrekking gestaan had met de zegeningen van dit verbond. Zelfs al was het slechts bij één gelegenheid en van voorbijgaande aard geweest, toch was Tyrus, omdat het de zegen van dit verbond genoten had, verantwoordelijk om het te houden. Maar het eigenbelang van deze handelsstaat had haar al spoedig de genoten zegeningen doen vergeten. Tyrus had een bron van winst en voordeel gezien in een verbond met de Filistijnen, om samen oorlog te voeren tegen het volk van God en het tot slavernij te brengen. Het derde Tyrus al heel weinig dat Israël werd verkocht aan Edom, zijn bitterste vijand. De dorst naar goud overheerste elke andere overweging. Later hadden deze beide volken hun goddeloze handelwijze herhaald en de gevangen genomen Israëlieten aan de Ioniërs verkocht (Joël 3:6). Doch er was bij hen nog een andere drijfveer dan alleen winstbejag: het doel van hun politiek was om Israël ver van zijn gebied weg te voeren, zodat zij zich meester konden maken van landstrekken waarop zij aanspraak meenden te hebben. Zij vergaten dat deze gebieden het eigendom waren van God Zelf. Zij vergaten of wisten niet, dat de Here voor Zichzelf een eigen erfdeel gekozen had te midden van alle volken. "Mij behoort Gilead, mij behoort Manasse, Efraïm is de schutse van mijn hoofd, Juda is mijn heersers staf" (Ps. 108:9). Gaza en Tyrus hadden de dwaasheid begaan dit erfdeel aan te raken en de vermetelheid gehad zich toe te eigenen wat aan de Here toebehoorde: "gij hebt *mijn* zilver en *mijn* goud weggenomen, *mijn* kostbare schatten naar uw tempels gebracht" (Joël 3:5). Hoewel God deze vijandelijke volken wilde

gebruiken om Israël te kastijden, kende Hij toch geen volk het recht toe daarvan ten eigen bate te profiteren. Ook in onze tijd zien we meer dan eens, dat volkeren zich met elkaar verbinden om bezit te nemen van gebieden die hun niet toebehoren, waarbij zij de inwoners naar andere streken deporteren. Zij maken zich dan meester van hun rijkdommen zonder er een ogenblik aan te denken dat: "De aarde en haar volheid van de Here is" (Ps. 24:1).

Oordeel over Edom

"Zo zegt de Here: Om drie overtredingen van Edom, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat hij zijn broeder met het zwaard heeft vervolgd en zijn medelijden heeft verstikt, zodat zijn toorn eeuwig verscheurt en hij zijn gramschap immer blijft koesteren, zal Ik vuur werpen in Teman, zodat het Bozra's burchten verteert" (vs. 11, 12).

Met Edom gaan we over tot de volken die aan Israël verwant waren. Hun overtredingen waren niet minder groot dan die van de vreemde naties. Ezau of Edom, wordt geoordeeld om zijn dodelijke en onbarmhartige haat tegen zijn broeder Jacob. De in Amos 1:3-10 genoemde volken werden minder hard behandeld dan die nu volgen. Het vonnis over Edom was zonder erbarmen. Zijn ongebreidelde haat tegen het volk van God dwong de Here er toe om helemaal aan 't eind van zijn geschiedenis te zeggen: "Ezau heb Ik gehaat". Hij zou dan ook zonder nakomelingschap blijven (zie Obadja en Jer. 49:7-22). "Verdelgd wordt zijn zaad en zijn nakomelingschap", lezen we in Jeremia 49:10, terwijl zelfs van Moab, Ammon en Elam de gevangenen nog tot herstel zullen komen (Jer. 48:47; 49:6, 39). Voor Edom is geen vergeving of kwijtschelding mogelijk. Edom is de enige van al deze volken, die uitgeroeid of minstens in zijn geheel ten onder gebracht zal worden; het zal het toneel worden van de vreselijke slachting van het einde (Jes. 63:1-6). Haat was echter niet de enige karaktertrek van het volk van Edom. We hebben gezien hoe het zich bediende van Filistea en

Tyrus, volken waaraan het niet in 't minst verwant was, om Israël, zijn broeder naar het vlees, te onderwerpen. Daardoor toonde Edom zijn ingewortelde haat ten opzichte van Jacob, die Ezau het eerstgeboorterecht ontroofd had. Maar hij gaf tevens te kennen dat hij de uitspraak van God: "de oudste zal de jongste dienstbaar wezen" minachtte (Gen. 25:23). Toen hij Israël tot slavernij gebracht had, nam hij het hele middengedeelte van Palestina (Idumea) in bezit en voegde het bij zijn gebied. Dat was tegen de uitdrukkelijke wil van God en de beginselen van zijn regering, toen Hij de grenzen van de volken vaststelde naar het aantal der zonen van Israël (Deut. 32:8).

Oordeel over Ammon

"Zo zegt de Here: Om drie overtredingen der Ammonieten, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij de zwangere vrouwen van Gilead hebben opengereten, ten einde hun eigen gebied uit te breiden, zal Ik een vuur ontsteken binnen de muur van Rabba, zodat het zijn burchten verteert, onder krijgsgeschreeuw ten dage van de strijd, bij stormgehuil ten dage van de orkaan, en hun koning zal in ballingschap gaan, hij samen met zijn vorsten, - zegt de Here" (vs. 13-15).

De verwantschap van Edom met Israël klom tot Izaäk op, die van Ammon en Moab door Lot tot Abraham. Ofschoon gegrond op schandelijke feiten, was de verwantschap van Ammon en Moab van oudere datum dan die van Edom. We vinden bij de kinderen Ammons een gruwelijke wreedheid ten opzichte van de stammen aan de overzijde van de Jordaan. Hun doel was om de mannelijke nakomelingen te verdelgen en voor goed het gebied van Gilead in bezit te nemen. Evenals Edom, vergat Ammon dat de Here Zelf Gilead aan hem ontnomen had om aan zijn volk een erfenis te geven. Het land was van de Here en mocht niet ontvreemd worden. Menselijke plannen falen tegenover het belangrijke feit, dat 's Heren zaak, waarbij geen enkele aanspraak van de mens kans op succes heeft, ten slot

te de overhand heeft. Aan dit roofzuchtige koninkrijk, dat niet beter was dan Edom, zal een einde komen "bij krijgsgeschreeuw ten dage van de strijd, bij stormgehuil ten dage van de orkaan". Zijn val zal verschrikkelijker zijn dan alle andere. Het onweer zal over het hele volk losbarsten, maar de verantwoordelijke leidslieden zullen in gevangenschap gaan, koning en vorsten tezamen, evenals het Syrische volk. Over dergelijke misdaden had de profeet Elisa geweend (2 Kon. 8:12). Hoe zou de Here ze dan ongestraft kunnen laten? Is Hij voor zo iets verschrikkelijks ongevoelig? Hij wist ongetwijfeld wat er zou voortkomen uit het hart van de mens, die zijn roede geworden was om zijn volk te straffen. Maar Hij toonde aan, en stelde dat op de voorgrond, dat Hij de door Hem gebruikte stok verbreken zou.

Oordeel over Moab

"Zo zegt de Here: Om drie overtredingen van Moab, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat hij het gebeente van Edoms koning tot kalk verbrand heeft, zal Ik vuur werpen in Moab, zodat het Kerioths burchten verteert, en omkomen zal Moab in het slaggewoel, onder krijgsgeschreeuw, bij trompetgeschal, en Ik zal uit zijn midden de heerser uitroeien en al zijn vorsten met hem doden, - zegt de Here" (hfdst. 2:1-3).

Het karakter van Moab steekt scherp af bij wat we tot hiertoe gezien hebben. We zien hier een nieuw beginsel in de oordelen van God. Hij tekent niet alleen nauwkeurig het onrecht op dat zijn schuldig volk door de naties aangedaan wordt, maar Hij houdt evengoed het kwaad in gedachten dat zij tegen *elkaar* begaan. Vervuld met een onverzadigbaar verlangen naar wraak, die zich zelfs aan doden koelt, had Moab het graf van de koning van Edom geschonden. We weten niet bij welke gelegenheid dit gebeurd is, maar Moab verachtte door deze daad het door God ingestelde gezag, hoe schuldig de drager er van ook zijn mocht. Graven schenden, de beenderen er uit halen en die verbranden, was een wraakoefening die alleen

aan God toekwam. In het geval van Josia had zij ten doel de altaren van de valse goden te verontreinigen (2 Kon. 23:15-17). Het past de mens volstrekt niet zulk een maarregel te nemen, anders dan uit gehoorzaamheid aan Gods bevel. Had een zondig mens het recht doden te oordelen, die destijds, evenals hij nu, zondig waren? Deze vraag wordt wel eens gesteld in verband met de daad van Josia volgens 2 Koningen 23. Als het een daad is, die uitsluitend ontspruit aan de zondige menselijke natuur, kan dit zeker niet. Dat wordt ook bewezen door het feit dat Amos vermeldt. De woedende wraakneming van Moab op Edom, die voorheen het gebied van Moab binnengerukt was en het vernederd had, had later plaats dan de gebeurtenis in 2 Koningen 23. Daar Moab de levende koning niet meer treffen kon, koelde zij haar haat in de schending van zijn graf.

Deze gebeurtenis leert ons een belangrijke zedelijke les over de wegen van God in zijn bestuur betreffende de volken. Dat Edom zo verschrikkelijk gehandeld had tegen het volk van God en tegen Hemzelf, maakte voor Hem geen verschil. God straft iedere inbreuk op de door Hem vastgestelde verordeningen, elke aanslag daarop, zelfs als die gebeurt na de dood van iemand aan wie Hij gezag had verleend. Zo zal het ook eens zijn voor de grote witte troon, al gebeurt het dikwijls dat een dergelijke goddeloosheid reeds op aarde haar eerste vergelding ontvangt. Het definitieve oordeel volgt pas later. God vergeet niets. Wat een beschrijving van Moabs vernietiging te midden van het krijgsumroer! Met de heerser worden al zijn vorsten gedood. Toch zal er, evenals van de kinderen Ammons, in het eind der dagen een overblijfsel van Moab hersteld worden (Jer. 48:47; 49:6), terwijl van Edom niets dergelijks gezegd wordt (Jer. 49:7-22).

Wie zou het oordeel over Moab uitvoeren? In Ezechiël 25:10 lezen we: door "de stammen van het oosten". In Jesaja 15 en 16 wordt het oordeel over Moab als zeer nabij aangekondigd. "Binnen drie jaar naar de jaren van een dagloner" zou de heerlijkheid van Moab veracht zijn (Jes. 16: 14). Deze profetie kan onder Uzzia of Hizkia uitgesproken zijn. Volgens Jeremia

zou de vernietiging van Moab plaats hebben door de "verwoester", waarmee waarschijnlijk Nebukadnezar bedoeld is. Volgens Sefanja 2:9 zal Moab in de eindtijd door het overblijfsel van Israël geblunderd worden. Verder lezen we nog in Daniël 11:41 dat Edom, Moab en de kinderen Ammons ontkomen zullen aan de macht van de koning van het noorden. Zij zijn in de historie niet bewaard gebleven voor de overheersing van Assyrië of Babylonië. Zij zullen aan het eind der dagen als het ware apart gesteld worden voor een bijzonder oordeel. We willen nogmaals opmerken, dat hoe nauwer de betrekkingen van deze volken met Gods volk waren, hoe strenger ook het oordeel is dat hen trof, of nog zal treffen.

Oordeel over Juda

"Zo zegt de Here: Om drie overtredingen van Juda, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij de wet des Heren verworpen en zijn inzettingen niet onderhouden hebben, maar hun leugengoden, die hun vaders reeds achterna liepen, hen hebben verleid, zal Ik vuur werpen in Juda, zodat het Jeruzalems burchten verteert (vs. 4, 5).

God verloochent nooit zijn beloften, maar Hij herroept evenmin zijn vonnis. Dat is nog minder zo als het om zijn eigen volk gaat en niet om hen die het verdrukten. Tegenover de naties is Hij de verdediger van zijn volk en neemt Hij het voor hen op; maar als het de zijnen betreft, is zijn oordeel te strenger naarmate zij dichter bij Hem staan. Deze gestrengheid komt hierin uit, dat God Israël volkomen gelijkstelde met de volken die de voorwerpen van zijn onherroepelijke kastijding waren.

De "drie of vier overtredingen" werden Juda ook aangerekend. God noemde maar één reden voor zijn oordeel, en het is van belang op te merken dat het daarin gaat om *hun betrekkingen met de Here*. De volken strafte Hij naar hun gedragingen tegen zijn volk; Hij straft zijn volk naar hun gedrag ten opzichte van Hem. In deze eenvoudige kwestie ligt alles opgesloten. Had Juda de woorden van God in ere gehouden of veracht? Had het

zijn inzettingen bewaard? De tucht die God tegen ons op aarde uitoefent (want het gaat hier niet om het eeuwige oordeel), hangt vóór alles af van de invloed die het Woord heeft op ons leven en op ons gedrag. Wanneer wij zijn Woord veronachtzamen, staan we gelijk met de wereld. Denken we er wel genoeg aan, dat het bewaren van zijn Woord (Openb. 3:8) de goedkeuring van de Heer wegdraagt en dat de verachting van dat Woord ons het oordeel op de hals haalt? In welk opzicht hadden de mannen van Juda het veracht? In plaats van de verordeningen des Heren te bewaren, waren zij de afgodische leugens nagevolgd, die hun vaders eveneens nagewandeld hadden. Zodra wij het Woord van God verwaarlozen, ontstaat er een leegte in ons hart en het duurt niet lang, of de wereld heeft het geheel gevuld.

Oordeel over Israël

In de verzen 6-16 wordt over Israël, het rijk der tien stammen, afzonderlijk het oordeel uitgesproken. Zoals we reeds zeiden, vormen de tien stammen het speciale onderwerp van Amos' profetie. De oorzaken van hun bestraffing worden dan ook veel uitvoeriger beschreven dan in het geval van Juda. Het vonnis over Israël is even onverbiddelijk als de oordelen, die de andere volken getroffen hebben of overkomen zullen. God had alle overtredingen van Efraïm geboekt. Zijn gedrag werd gekenmerkt door lage hebzucht, die haar aanvallen richtte op rechtvaardigen, armen, onaanzienlijken, zachtmoedigen. Het oog van God ziet juist met welgevallen neer op dergelijke mensen, die Hij zonder verdediging in deze wereld gezonden heeft als lammeren te midden van de wolven. De Heer prees hen welgelukzalig, want zij zullen het aardrijk beërven, waar· op de boosheid van de mensen hun geen plaats gunde.

Bij Juda vonden we een verachten van de woorden des Heren, maar in Israël was de vreze Gods helemaal afwezig. Zij verkochten de rechtvaardige voor geld (vs. 6). Later deed Judas hetzelfde, toen hij voor dertig zilverlingen de

Rechtvaardige bij uitnemendheid in de handen van de mensen overleverde. De arme werd verkocht om een paar schoenen, doodgewone, nagenoeg waardeloze dingen, die men zich zelfs met gesloten beurs wilde aanschaffen. Zo gering schatten zij hen, die bij God hoog aangeschreven staan.

"Zij die er naar snakken, dat stof van de aarde zij op het hoofd der geringen" (vs. 7). Zij verlangden er naar dat de armen in rouw gedompeld werden, zij wilden hen van alles beroven en hen in slavernij brengen.

De weg der weerlozen werd omgebogen. Bij weerlozen of zachtmoedigen gaan zachtheid en goedheid hand in hand, in hun omgang met anderen. De Heer Jezus was zachtmoedig en nederig van hart. Hij heeft hen, die Hem kennen, bekwaam gemaakt om ook deze eigenschappen te vertonen.

"Buigen hun weg om," dit wil zeggen, dat zij hen er van beschuldigden, dat hun openbaring in tegenspraak was met hun belijdenis, om hen te doen stilstaan op de weg, die zij tot eer van God en tot zegen van hun naasten wensten te gaan. Zulke aanklachten zijn altijd een teken van verborgen haat tegen Christus, wiens openbaring deze gelovigen, met veel zwakheid en erkende gebreken, trachten na te volgen. De vijandige gezindheid van het menselijk hart vertoont zich niet altijd open en bloot. Vaak weet zij zich zó te vermommen, dat bijna iedereen in het duister tast omtrent de ware drijfveren, die uitsluitend ten doel hebben eigen belangen te dienen. De voordelen die deze mensen trokken uit het in pand nemen van het goed der armen en het beboeten van hun naasten (vs. 8), brachten hun geen zegen, maar hadden tot gevolg het voeden van de meest schaamteloze gebruiken. Zelfs de eerbied voor een gezond gezinsleven, en het respect dat ouders hun kinderen behoren in te boezemen, werden prijs gegeven om de laagste begeerten te stillen (vs. 7). In deze toestand van jacht naar voordeel, van bedorven zeden, van miskennis van het ware volk van God, "strekken zij zich uit naast *elk altaar*" (vs. 8). Het geloof dat zij beleden, had geen enkele verbinding met het ware altaar, het *enige* altaar van God. Zij hadden een

godsdienst die slechts de schijn van de ware bezit. Geestelijk gezien verschilt een dergelijk beeld niet veel van dat van de christelijke wereld.

Wat had de Here niet voor dat volk gedaan! Israëls geschiedenis in het verleden bewees hoezeer God zijn belang op het oog had. Hij had de Kanaänieten voor hun aangezicht verdelgd en de macht van Satan, die het in bezit nemen van het beloofde land trachtte te verhinderen, vernietigd. Ondanks hun lengte, als hoge, trotse cederbomen, ondanks hun kracht als sterke eiken, hadden de vijanden voor Israël geen stand kunnen houden (vs. 9). Zij waren niet meer waard dan een uitgedroogde boomstronk, bestemd om in het vuur geworpen te worden.

"En Ik had u nog wel uit het land Egypte gevoerd en u veertig jaren in de woestijn geleid, opdat gij het land der Amorieten in bezit zoudt nemen" (vs. 10). God herinnerde hen er aan, hoe Hij hun ten slotte de overwinning verschaft had door zijn *heilswerk* aan hen te voltooien. Voor de gelovigen van onze tijd bestaat dit werk uit twee onmisbare factoren:

1. "uit het land Egypte gevoerd"; wat wijst op *de verlossing* die ons bevrijdt uit de macht van de wereld en Satans slavernij;
2. "veertig jaren in de woestijn geleid"; wat voor ons is *de leiding*) de tucht van God, zonder welke wij het einddoel, de hemel niet kunnen bereiken.

Ongetwijfeld is de verlossing voldoende om de gelovige direct toegang tot het paradijs te geven. Maar als verlost wordt hij op aarde onafgebroken onderwezen en bewerkt door het Woord van God, om hem te reinigen en te heiligen, want zonder heiligheid zal niemand de Heer zien (Hebr. 12:14). Zo heeft de Heer Zichzelf voor de gemeente overgegeven en onze verlossing is de vrucht van zijn liefde voor ons. Daarna heiligt Hij de gemeente "haar reinigende door de wassing met water, door het Woord" (Ef. 5), want Hij wil haar aan zichzelf voorstellen zonder vlek of rimpel, heilig en onberispelijk.

Israël had Gods bemoeiingen met hem moeten waarderen, maar tegenover zoveel gunstbewijzen, zoveel zorg van God, had het Hem en zijn wet verlaten. Toch was de Here niet moe geworden geduld met hen te oefenen: "en uit uw zonen verwekte Ik er tot profeten en uit uw jongelingen tot nazireeërs" (vs. 11). Profeten waren de dragers en boodschappers geweest van zijn woorden, om hen door bekering terug te brengen tot de God van wie zij zich afgewend hadden, en om hen opmerkzaam te maken op zijn oordelen en barmhartigheden. God had nazireeërs onder hen gegeven, die door een geheiligd leven een prediking waren van onthouding van wereldse besmetting en van alles wat voldoet aan de begeerten van het vlees. "Maar gij gaaft de nazireeërs wijn te drinken en gij gebodt de profeten: Gij moogt niet profeteren" (vs. 12). "De dronkaards van Efraïm" hadden het hinderlijke getuigenis van de nazireeërs uit hun midden verwijderd, door hen te dwingen te doen zoals zijzelf deden. De profeten hadden zij het zwijgen opgelegd; uit vijandschap tegen God hadden zij zijn dienstknechten verleid of onderdrukt.

De afwezigheid van *alle vreze Gods* was de oorzaak van het oordeel over Israël, dat vergeleken wordt met een wagen vol garven in de oogsttijd, die wanneer hij voorbij gaat, de bodem doet trillen onder het gewicht dat op zijn assen drukt. Wanneer de oogst binnengebracht zou worden, zouden zij onder de wielen verpletterd worden. Aangrijpend beeld van het oordeel dat Israël treffen zou, en waarvan de door Amos aangekondigde aardbeving de voorbode zou zijn! De verzen 14-16 tonen aan, dat het onmogelijk was aan deze ontzettende ramp te ontkomen. Kracht om het naderend oordeel te weerstaan, macht om het te overwinnen, wapenen om het te bekampen, snelheid om het te ontlopen, moed om het te trotseren - dat alles zou de mens in die dag ontbreken. Als een prooi van het oordeel, zou hij naakt voor God wegluchten. Zo luidde het onherroepelijke vonnis over de tien stammen, dat nog geen honderd jaar daarna voltrokken werd.

HOORT DIT WOORD

Hoofdstuk 3:1 - 5:17

Een laatste appèl

In het eerste gedeelte van deze profetie hebben we gezien dat de woorden: "Zo zegt de Here" een reeds geveld oordeel aankondigden. Het besluit kon niet herroepen worden. Juda en de tien stammen werden niet van de omringende volken onderscheiden. Maar er was één verschil: door hun nauwere betrekkingen met de Here waren zij schuldiger dan hun afgodische buurvolken. Vandaar dat de tegen hen ingebrachte grieven talrijker en ernstiger waren dan die tegen deze laatsten. Vooral in Israël was de ongerechtigheid ten top gestegen. Zijn geestelijke toestand was nog ernstiger dan zijn daden dat waren. Juda werd beschuldigd van ongehoorzaamheid aan en verachting van het Goddelijk woord en van afgoderij. Israëls toestand werd gekenmerkt door de volkomen afwezigheid van de vreze Gods. De volken zouden het oordeel ondergaan wegens hun handelwijze met het volk van God. Israël zou in het bijzonder gestraft worden om zijn gedragingen tegen de Here en tegen hen die Hem hier op aarde vertegenwoordigden, het geringe overblijfsel, waarop Gods oog met welgevallen rustte. Zó was het later ook voor de stam van Juda. In Jezus' dagen waren zij die hun zonden beleden: de "heerlijken in den lande", de "armen van geest", de "zachtmoedigen", de "vervolgden". Zij waren de bijzondere voorwerpen van zijn zorg. Aan de ootmoedigen, de armen der kudde, werd de blijde boodschap verkondigd (Jes. 61:1). Aan hen werden de beloften gedaan, zij werden zalig geprezen, de vertroosting was voor hen, als zij, evenals hun Meester, door de joodse leidlieden vervolgd en gedood werden. In dit tweede gedeelte (hfdst. 3:1 - 5:17)

wordt Israël opnieuw aangesproken. Een laatste appèl wordt tot het volk gericht: "Hoor dit woord! "

Een onverwacht oordeel

Het is van belang om op te merken, dat toen Amos profeteerde, Israël onder Uzzia, en in het bijzonder onder Jerobeam II, na gedeeltelijk vreselijke oordelen te hebben ondergaan, opnieuw een hoogtepunt van betrekkelijke welvaart had bereikt. Rijkdom, weelde, rust, verslapping der zeden, een behaaglijk leven, zonder voorbeeld sinds Salomo, dat alles kon men bij het volk opmerken.

We zouden kunnen zeggen dat die tijd in meer dan één opzicht op de onze lijkt. Het schijnt wel alsof de mensheid, wat haar stoffelijke belangen aangaat, nooit welvarender is dan in tijden van de grootste Godvergetenheid en het diepste zedelijk verval. Maar plotseling zou er een eind komen aan Gods langdurig ge4uld. Op een ogenblik dat men dat het minst zou verwachten, en alles zo voorspoedig leek te gaan. De Here zou uit Sion brullen. De aardbeving, die Amos aangekondigd had, zou plaats vinden. De vreselijke ramp, waarvan Israël het centrum was, zou dit volk treffen en zich over al zijn bureu uitbreiden. Van het derde hoofdstuk af richtte de Here Zich tot het volk in zijn geheel, zonder het voornaamste doel uit het oog te verliezen: het verschrikkelijk oordeel, dat binnen enkele jaren op de tien stammen neerkomen zou.

Meer verantwoordelijk

"Hoor dit woord, dat de Here over u spreekt, gij Israëlieten, over *het ganze geslacht* dat Ik uit het land Egypte heb gevoerd: U alleen heb Ik gekend uit alle geslachten van het aardrijk: daarom zal Ik al uw ongerechtigheden aan u bezoeken" (vs. 1 en 2). God maakte geen onderscheid tussen het hele geslacht Israël, toen Hij van zijn barmhartigheden in het verleden sprak. De verdeling van de stammen in twee groepen, was de vrucht

van hun zonden. God had het toegelaten als een oordeel over hen en niet als een bijzondere gunst. Er zal een tijd komen, waarin de verbroken band tussen Juda en Israël *weer hersteld* wordt, en de in vijandschap levende broeders, door genade bijeengebracht, weer in volkomen hereniging samen zullen wonen. In de profetie van Amos *verenigde God hen in het oordeel*. Als één geslacht had Hij hen voorheen uit Egypte verlost. Bij de verlossing waren zij als een eenheid beschouwd, bij de wedergeboorte zullen zij opnieuw tot één volk verenigd worden.

Zo is het ook met de gemeente. Christus heeft haar liefgehad en Zichzelf voor haar overgegeven. Zij is thans veel meer verdeeld dan de twaalf stammen ooit geweest zijn. Maar eens zal de Heer haar, zijn gereinigde bruid, aan zichzelf voorstellen, zonder vlek of rimpel.

Heden zegt de Heer ook tot haar: "Hoor dit woord." Omdat Israël onder de omringende volken op een aparte plaats gesteld was, rustte er diensgevolge een zeer grote verantwoordelijkheid op het volk: "*daarom* zal Ik al uw ongerechtigheden aan u bezoeken".

We hebben hier een belangrijk beginsel, waard om ernstig overdacht te worden. De grootte van onze verantwoordelijkheid wordt afgemeten naar die van onze voorrechten. Mozes, die de vriend van God was, werd strenger geoordeeld voor een enkele misstap dan anderen, die minder door God bevoorrecht waren. Zo is het ook wat de volken betreft. Zij die verlicht zijn geworden door de kennis van het Woord, worden strenger geoordeeld dan zij die in de duisternis der onwetendheid hebben geleefd, omdat zij van die kennis verstoken waren. Vele bevoorrechte protestantse volken zien geringschattend neer op landen, die in de duisternis van het katholicisme leven. Maar zij vergeten dat de gevoeligste slagen op henzelf zullen neerkomen, omdat zij het met God te doen hebben. Er is voor hen geen reden om prat te gaan op hun voorrechten. *Het is met God dat de mens op weg is*, en dat brengt een grote verantwoordelijkheid mee.

"Gaan er twee tezamen, zonder dat zij het eens geworden zijn?" Deze waarheid is toepasselijk zowel op de volken als op individuele personen. De mensen die in Luk. 12: 54-59 genoemd worden, werden door de Heer Jezus er op gewezen dat zij de tijden moesten onderscheiden. Zij behoorden te verstaan, dat hoewel de genade op dat ogenblik met hen was als een milde regen, het verterende oordeel, voorgesteld door de zuidenwind, waarvan gezegd wordt: "Er zal hitte zijn", aanstaande was. Zagen zij niet in, nu het zover gekomen was, dat het zaak voor hen werd om aan de dag des oordeels te ontkomen? "Want als u met uw tegenpartij naar de overheid gaat, doe dan onderweg moeite van hem af te komen, opdat hij u niet misschien voor de rechter sleept, en de rechter zal u aan de gerechtsdienaar overleveren en de gerechtsdienaar zal u in de gevangenis werpen. Ik zeg u: u zult daar geenszins uitkomen voordat u ook het laatste koperstukje betaalt" (Luc. 12:58, 59). Het enige middel om aan het gerechtelijk vonnis te ontkomen is: moeite doen om er van vrij te komen, terwijl men nog "op de weg" is. Dat geldt voor ieder mens persoonlijk, maar ook voor de afzonderlijke volken. Hoe kan dat? Door zonder voorbehoud het verdiende oordeel als rechtvaardig, en zichzelf als schuldig te erkennen, door de toevlucht te nemen tot de genade van God.

Het oordeel vóór de deur

In dit gedeelte laat Gods Geest echter zien, dat het onmogelijk is met God te wandelen, als men niet met Hem in het reine is. Wanneer de wereld zegt Gods gunst te bezitten, is dat in volkomen tegenspraak met wat het Woord ons hier voorstelt. Zij is het helemaal niet met God eens over de noodzaak van haar eigen veroordeling. Zij spreekt van haar rechtvaardige zaak, beweert dat zij voor recht en gerechtigheid strijdt; zij ziet niet in waarin God haar van onrecht en ongerechtigheid kan beschuldigen. Zij beseft niet dat Hij haar zaak in handen nemen moet, omdat Hij het door en door oneens is met haar, en zij zonder enige hoop verloren is.

Ja, het oordeel stond voor de deur; maar Israël bemerkte het niet. De leeuw brulde in het woud, hij had zijn prooi reeds vast en stond klaar die te verslinden. De jonge leeuw, beeld van een instrument van geringere of gedeeltelijke oordelen, had eveneens iets gegrepen. Het klapnet was uitgezet voor de onvoorzichtige vogel, die weldra in de valstrik vliegen zou. Het net zou van de grond opgeheven worden en in zijn mazen gevangen houden wat het aangelokt had. Waarschuwingen hadden reeds geklonken, de bazuin had in de stad geschald. Had het volk gebeefd? Had het de hand des Heren herkend, wanneer een of ander deel van Israëls gebied door een ramp getroffen werd? God had bekend gemaakt, dat het oordeel dreigde. De wouden, velden en steden in Israël waren er de getuigen van. Doch waar bevonden zich oren om te horen?

Waarschuwingen

Toch had God het er niet bij gelaten tot het volk te spreken door plaatselijke rampen en oordelen. Hij had niets ten uitvoer gelegd zonder voorafgaande waarschuwing: "Voorzeker, de Here HERE doet geen ding, of Hij openbaart zijn raad aan zijn knechten, de profeten" (vs. 7). Dat was de taak van de profeten, wier aantal in Israël toenam naarmate het oordeel dichterbij kwam. God had aan hen zijn raad geopenbaard. Dit is een belangrijk feit voor alle tijden. Wij hebben nu de Schriften in plaats van de profeten. De profeet was in Israël de boodschapper van de woorden des Heren, hij verkondigde Gods raadsbesluiten. Wij kunnen heden de Schrift, het Woord van God, raadplegen om ze te leren kennen. Het maakt ons bekend met zijn oordelen, maar ook met zijn barmhartigheid die "roemt tegen het oordeel" (Jak. 2:13). Aan ons is nu toevertrouwd wat de Schriften omtrent Gods voornemen bevatten. Laten we er aandacht aan schenken. Laten we doen zoals vroeger de profeet deed en geen verbinding aangaan met de wereld, die niet luisteren wil naar wat God aan zijn dienstknechten heeft geopenbaard, zelfs wanneer de leeuw heeft gebruld. Laten we aan de mensen het enige middel om

aan de Rechter te ontkomen bekend maken. Evenals de profeet, die Gods raad kende, behoren wij volkomen van de wereld gescheiden te zijn, want zij is rijp voor het oordeel. Helaas, evenals Israël beveelt de wereld ons: "Gij moogt niet profeteren!" (hfdst. 2:12). Dat niets ons echter weerhoude om te zeggen: "De leeuw heeft gebruld, - wie zou niet vrezen? De Here HERE heeft gesproken - wie zou niet profeteren? " (vs. 8). Al zingen de mensen om zichzelf moed te geven, al jubelen zij en kondigen al van te voren hun overwinning aan, toch leeft in hen de angst voor wat komen gaat. De wolk, van bliksemstralen doorkliefd, daalt steeds lager boven hun hoofden neer, breidt zich over hen uit, omhult hen. *Zij vrezen* onder het zingen van overwinningsliederen. Zij gebruiken al hun energie om over de bulderende storm te triomferen. Zij roepen: wij houden stand, het zal ons gelukken, wij zullen het winnen van de woedende elementen. Doch diep in hun hart leeft de vrees. Zij zullen dit nooit bekennen; maar in welke strijd ze ook gewikkeld zijn, zij vrezen. Zouden ze iets vermogen tegen de leeuw die gebruld heeft, tegen God die gesproken heeft, tegen de machtige heerser die zijn prooi reeds gegrepen heeft? De taak van de gelovige is: te profeteren, omdat hij Gods plannen met de wereld kent. Laten alle gelovigen hierin toch niet in gebreke blijven, dat het Woord van God duidelijk worde gehoord te midden van de ontketende elementen. Al was het alleen maar om de mensen te overtuigen van zonde, van gerechtigheid en van oordeel. Misschien is het resultaat dat een "arme vogel", een zondaar, betoverd door het glinsterende lokaas waarover het net gespannen is, wordt gered uit de strik van de vogelaar.

Een rest behouden

In vers 9 lezen we dat God Filistea (Asdod) en Egypte opriep: "Verzamelt u op Samaria's bergen en aanschouwt de grote verwarring in zijn midden en de verdrukking die men er vindt. Ja, zij weten niet van recht doen, luidt het woord des Heren, zij, die geweld en onderdrukking opstapelen in hun burchten."

Het was niet zo, dat God deze volken vrijpleitte, want in Amos wordt Filistea genoemd als één van de voorwerpen van zijn oordeel, omdat het de gevangenen uit de tien stammen onderdrukt had. God nam hen als getuigen van Efraïms ongerechtigheid. Hij wilde dat zij zouden begrijpen, dat toen Hij Israël door hen tuchtigde, Hij hen daarvoor niet gebruikte omdat zij onschuldig waren. Hij wilde hen laten zien dat zijn houding tegenover alle kwaad zoveel te strenger is daar, waar zijn Naam wordt aangeropen. Hoe weinig wordt deze waarheid in onze dagen verstaan! Een volk dat een andere natie onderwerpt, meent dat God het gebruikt en met zijn daden instemt, omdat het beter is dan zijn overwonnen vijand. Het moet maar eens over deze verzen nadenken. God bediende Zich van Filistea en Egypte om Israël te kastijden en niet als blijk van zijn gunst over hen. "De rest der Filistijnen zal te gronde gaan" (hfdst. 1:8), had de Here gezegd. Daar moest dit volk wel aan denken! Te midden van de grote verwarring die zij veroorzaakt hadden, zouden zij niet de voorwerpen van de genade zijn. De Here zou van *zijn eigen volk*) schijnbaar door het oordeel geheel verpletterd, een klein overblijfsel behouden. "Zoals een herder uit de muil van een leeuw twee schenkels redt of een lapje van een oor, zo zullen de Israëlieten gered worden, zij die daar in Samaria zitten in de hoek van het rustbed en op het zachte kleed van de divan" (vs. 12). Er zullen stukken overblijven die, hoe verminkt ze ook wezen mogen, herkend kunnen worden door de herder aan wie ze toebehoren.

Het overblijfsel van een volk, gedoemd tot vernietiging, zal door de herder der kudde bijeenvergaderd worden. Eén mens, Christus, is door de brullende leeuw niet verslonden, maar ongedeerd uit zijn muil gekomen. Blootgesteld aan de pijlen van de boogschutter "is zijn boog stevig gebleven" (zie Gen. 49:23, 24), zelfs in de dood was Hij "de kracht van God" (1 Kor. 1:23, 24).

Dit kleine overblijfsel zal het voorwerp zijn van Gods liefderijke zorg. In hoofdstuk 5:15 lezen we: "misschien zal de Here, de God der heerscharen, Jozefs rest genadig zijn", als het weer

het goede zoekt. En in hoofdstuk 4:11 wordt gezegd, dat het overblijfsel gelijk zal worden "aan een brandhout uit het vuur gerukt". Sprekende over de tien stammen, zegt de Here in hoofdstuk 9: 8: "Evenwel zal Ik het huis Jacobs niet geheel en al verdelgen", waarna in de verzen 11-15 wordt aangekondigd, wat de Heere in het eind der dagen zal doen, wanneer Hij Israël zal herstellen. Alle wegen van God met zijn volk zullen eindigen in een zegelied. Zijn oordelen worden onveranderlijk gevolgd door zijn trouw aan zijn beloften, die gegrond zijn op *zijn genade!*

Afgodendienst en welvaart

"Hooft en betuigt aan het huis van Jacob, luidt het woord van de Here HERE" (vs 13). De profeten hadden tot de vijanden de oproep: "verzamelen" gericht (vs. 9). Daarna getuigden dezelfde profeten tegen Israël. Alleen deze profeten hadden geluisterd naar de woorden van de Here. De aardbeving zond God als een waarschuwing voor Israël. De verwoesting zou hun valse altaren treffen; dat van Bethel zou ter aarde vallen.

Onder Jerobeam I had de man Gods uit Juda tegen ditzelfde altaar te Bethel geprofeteerd. Terstond was zijn vervloeking werkelijkheid geworden (1 Kon. 13:2 en 5), als een teken van hetgeen eens geschieden zou. Josia vervulde deze profetie (2 Kon. 23:15) ongeveer honderd jaar na de woorden van Amos.

Alle welvaart, alle door de verwekelijkte mensen van Samaria opgestapelde rijkdommen zouden in de komende storm verdwijnen: "Dan zal Ik het winterhuis tegelijk met het zomerhuis neerslaan en de ivoren huizen zullen te gronde gaan, ja vele huizen zullen hun einde vinden, luidt het woord des Heren" (vs. 15). De overvloed waarop de wereld zich beroemt en waarnaar men als het hoogste doel streeft, is een

van de bijzondere trekken van deze profetie. (Zie hfdst. 3:12, 15; 5:11; 6:1 en 4-6). Dat alles zal onder het oordeel vallen ⁴.

Oordeel over Samaria

In hoofdstuk 4 lezen we voor de tweede maal: "Hooft dit woord (vs. 1). Nu richtte de profeet zich niet meer tot het hele geslacht van Israël, zoals in het derde hoofdstuk, maar tot de tien stammen en de berg van Samaria. Hij daalde, om zo te zeggen, af van zijn verheven uitkijktoren van Tekoa, trad het gebied van Efraïm binnen en profeteerde tegen Bethel: "Hooft dit woord, gij koeien van Basan, die woont op de berg van Samaria, gij die geringen verdrukt en armen vertrapt, die zegt tot uw heren: Breng aan, dat wij drinken! De Here Here heeft gezworen bij zijn heiligheid: Voorwaar, zie, dagen zullen over u komen, dat men u met angels zal optrekken en wie van u overblijven met vishaken. Door de bressen zult gij uitgaan, elk recht voor zich heen, en gij zult weggesleept worden naar Haharmon, luidt het woord des Heren" (vs. 1-3). Amos gebruikte in zijn profetie vaak beelden die hij ontleende aan zijn vroeger beroep. Met de "koeien van Basan" had hij niet, zoals velen menen, de vrouwen van Samaria op het oog, in tegenstelling tot "de stieren van Basan", die een beeld zijn van ruwe kracht. Zij stellen hier een uitgelezen kudde voor, vetgeweid in de grasrijke streken van de hoogvlakte van Basan, aan de overzijde van de Jordaan. Hun voedsel was de onderdrukking van geringen en het vertrappen van de armen. De heren die hen weiden, hun koningen, verschaften hun wat hun dorst naar welstand bevredigde. Naar mijn mening is het niet uitgesloten dat de drankzucht, die zo vaak als een van Efraïms wonde plekken aangeduid wordt, mede in deze beeldspraak begrepen is. (Zie hfdst. 2:8; 5:11; 6:6). Dit hele gedeelte heeft betrekking op de

⁴ Noot van de schrijver: Een tweede aanklacht die dikwijls in dit boek terugkeert, is de onderdrukking van de geringen. (Zie hfdst. 2:7, 8; 3:10; 4:1; 5:11; 8:5, 6).

stoffelijke welvaart van Samaria en op de uitspattingen waarmee zij gepaard ging. Deze voorspoed werd echter ten koste van geringen en armen verworven.

In het klein is deze geschiedenis van Israël een beeld van die van de mensheid aan de vooravond van haar ondergang. Hoe langer hoe meer streven de mensen en hun regeerders naar materiële welstand.

Een bewind dat voldoet aan de vraag: "Breng aan, dat wij drinken!", is welkom bij het volk. De rijken vormen trusts om miljoenen te verwerven, richten alle kleine industrieën te gronde en maken deze het bestaan onmogelijk. De staten wenden onafgebroken enorme pogingen aan om het overwicht op industrieel gebied te behalen boven andere naties, die zij in hun ontwikkeling belemmeren. Doch met deze voorspoed nemen misbruiken en onzedelijkheid hand over hand toe. De geestelijke "herbewapening" is ondanks de schijn vreemd aan 's mensen geest, want er is "geen vreze Gods voor hun aangezicht" .

De Here zal brullen uit Sion, en in een oogwenk zal al die voorspoed dodelijk getroffen worden. Gods heiligheid kan al die ongerechtigheid niet langer verdragen. Is dat niet een treffend beeld van wat ons heden overkomt?

"De dagen zullen over u komen" wordt in vers 2 gezegd. Verschrikking, ontzetting zal de radeloze mensen bevangen. In massa zullen zij de vlucht nemen, in onbeschrijflijke verwarring, niet wetend waarheen de weg hen voeren zal.

We vinden hier een beeldspraak, die in de profeten veel voorkomt om de gevolgen van vijandelijke invallen aan te duiden: de angels, om elke vis te vangen en de dood in te sleuren; de vishaken, om ze in gevangenschap te voeren. Wat de betekenis is van "Haharmon" heeft men niet kunnen vaststellen, hoewel het aanleiding heeft gegeven tot veelzijdig commentaar. Ik denk dat het de plaats aanduidt, waarheen de bevolking van Samaria weggevoerd zal worden.

Oordeel over de valse godsdienst

"Komt naar Bethel en pleegt afval, naar Gilgal - vermeerderd de afval! Brengt des morgens uw slachtoffers, op de derde dag uw tienden! Ontsteekt een lofoffer van het gezuurde en roept vrijwillige offers uit; doet het horen! Zo wilt gij het immers gaarne, O Israëlieten, luidt het woord van de Here Here" (vs. 4 en 5).

Naast de bevrediging van hun begeerten was er nog iets dat de Israëlieten kenmerkte, n.l. *hun godsdienst*. Het afschuwelijkste was, dat zij daarvan slechts de uiterlijke vorm bewaard hadden. In Bethel had God Zich aan Jacob geopenbaard toen hij vluchtte voor Ezau. Vlak vóór Jacob terug kwam in Bethel, had hij al de afgodsbeelden van zijn huis begraven en de afgoderij daar uitgebannen. Datzelfde Bethel was de plaats van de kalverdienst geworden en door Jerobeam I met de naam des Heren verbonden! In het hedendaagse naamchristendom zien we in zeker opzicht hetzelfde. Zij heeft de uiterlijke schijn van de dienst van God behouden, maar daarin tevens haar afgoden gebracht.

Gilgal, waar het boze vlees in de besnijdenis geoordeeld was, gaf dezelfde tweeslachtige eredienst te zien: de mens bracht er zijn onreinheden en overtredingen! Op vastgestelde dagen kwam hij God zijn slachtoffers en tienden brengen. Dan ontstak hij van het *gezuurde* een lofoffer, in plaats van het *ongezuurde* brood van een heilig, aan God gewijd leven aan te bieden. Hij riep vrijwillige offers uit, om voor het oog van de wereld als een vrome bekend te staan, en hij dacht er niet aan ze aan God te offeren.

Het gevolg van deze valse godsdienst was het oordeel! Hongersnood en droogte troffen de ene mens, maar spaarden zijn buurman. God wilde duidelijk bewijs leveren, dat deze plagen niet aan het noodlot konden worden toegeschreven, maar dat Hijzelf ze zond. Het verlies van hun oogst, een pestziekte

zoals eens in Egypte hun vijanden geplaagd had, een omkering als die van Sodom en Gomorra, hadden hen getroffen. Wat was er nog overgebleven? Een brandhout uit het vuur gerukt, een povere rest die reeds half verteerd was (vs. 4-11).

Geen bekering

"Toch hebt gij u niet tot Mij bekeerd, luidt het woord des Heren". Vijf maal worden deze smartelijke woorden van verwijt herhaald. Niets had hen tot bekering kunnen brengen. Ze hadden het appèl: "Hoort dit woord" niet gehoord en evenmin begrepen, dat God door deze gebeurtenissen tot *hen* sprak. Zij hadden zich niet bekeerd!

Is de huidige mensheid beter dan Israël was? Heeft de christenheid geluisterd naar de talrijke waarschuwingen, die in de loop der jaren telkens weer geklonken hebben?

Evenals voorheen had de leeuw moeten brullen. Het zal zo zijn dat de herder nog wat resten aan de vijand ontrukkt, een of ander brandhout uit het vuur haalt, maar het volk als geheel zal niet tot God terugkeren. Wat zou God met dit volk doen, wat zou zijn lot zijn? Er bleef voor Israël slechts één ding over: "Bereid u om uw God te ontmoeten, O Israël. Want zie, Hij, die de bergen formeert en de wind scheidt, en de mens te kennen geeft wat zijn overleg is, die de dageraad tot donkerheid maakt, en voortschrijdt over de hoogten der aarde, - Here, God der heerscharen, is zijn naam" (vs. 12 en 13).

Wat zal er van de mens worden als God zó gaat handelen? Had Israël, ondanks alle voorbereidingen, de tegenwoordigheid van de Here op de Sinaï kunnen verdragen? (Ex. 19:11 en 15). Met ontzetting vervuld en bevend hadden zij begeerd dat de woorden niet tot hen gesproken zouden worden. Toen ze zich gereed maakten om Hem te ontmoeten, was hun vonnis reeds te voren geveld. God zal hen eens oordelen, niet alleen naar hun daden, maar ook naar de toestand van hun hart. Hij kent de drijfveren die in het hart ontspruiten, Hij die "de mens te kennen geeft wat zijn overleg is". Als die dag voor Israël zal

aanbreken, zal dat het begin van een eeuwige duisternis zijn (Zie Joël 2:2).

Klaaglied over het huis van Israël

De eerste waarschuwing: "Hoor dit woord" was tot "het ganse geslacht" van Israël gericht. De Here had het volk zijn profeten gezonden, maar het had naar hen niet geluisterd. Daarna hadden deze profeten opdracht gekregen Filistea en Egypte op te roepen om zich tegen het volk en vooral tegen Samaria te verzamelen; en ten slotte moesten zij getuigen tegen de wereldsgezindheid en afgoderij.

De tweede waarschuwing: "Hoor dit woord", gold slechts de berg Samaria, en was gericht tegen het onverzadigbare jagen naar stoffelijke welstand, en tegen de afschuwelijke vermenging van de dienst des Heren met die van de afgoden. Beide appels waren tevergeefs geweest. De dag zou komen waarop de overtreders van aangezicht tot aangezicht voor God zouden staan.

Maar de Here werd het niet moe; voor de derde maal zei Hij: "Hoor dit woord" (hfdst. 5:1). Drie is het getal van de Goddelijke volmaaktheid, en hier wijst het dus op zijn *volkomen waarschuwen*. Of Hij beloont, oordeelt, dan wel waarschuwt, God doet dat alles naar de volmaaktheid van zijn wezen.

In de verzen 2 en 3 van hoofdstuk 5 lezen we een klaaglied over het huis van Israël, dat na zoveel verschillende waarschuwingen niet teruggekeerd was. Het had slechts strijd en nederlaag te wachten: "Gevallen is zij, zij zal niet weer opstaan, de jonkvrouw Israëls, neergeworpen ligt zij op haar bodem, niemand richt haar op" (vs. 2). Zij heeft bijna al haar soldaten verloren en kan zich niet meer tegen haar vijanden verdedigen: "De stad die met duizend uittrekt, zal er honderd overhouden, en die met honderd uittrekt, zal er tien overhouden voor het huis Israëls" (vs. 3). De woorden: "Want zo zegt de Here HERE" beklemtonen dat Israëls lot voorgoed is bepaald.

Zoekt de Heer en leeft

In vers 4 komen die woorden: "Want zo zegt de Here" voor de laatste keer tot Israël. Als we er op letten met welk doel ze uitgesproken werden, zullen we constateren dat ze nog een laatste mogelijkheid tot behoud inhielden. De poort tot leven en heil stond voor het laatst open! "Want zo zegt de Here tot het huis Israëls: Zoekt Mij en leeft". "Zoekt de Here en leeft" (vs. 4 en 6). Het doodvonnis was reeds uitgesproken. Maar hoewel zij zo hardnekkig geweigerd hadden om tot God weder te keren, wil Hij zijn volk toch nog een kans geven: "Zoekt Mij." en de voltrekking van het vonnis wordt uitgesteld.

"Maar zoekt Bethel toch niet, en komt niet naar Gilgal, en trekt niet naar Berseba" (vs. 5), want heel die valse godsdienst zal vernietigd worden. Ge hebt *geen godsdienst* nodig, *maar God*: "Here is zijn naam!" (vs. 8). Israëls lot ten ondergang was vast besloten, maar het was even zeker, dat hij, die te midden van de ineenstorting, de Here zou zoeken, het *leven* zou ontvangen. Het was dus nog niet te laat. Maar het was de laatste ure. Op één enkele wenk van de Here kon de schaduw van de dood in een lichtende morgen veranderd worden, maar op een zelfde wenk kon Hij de dag in nachtelijk duister doen overgaan. In één ogenblik kan Hij een beroering teweeg brengen als die van de zee, wanneer zij haar water over de oppervlakte der aarde uitstort (vs. 8). Deze dingen zouden plotseling gebeuren, zoals twee jaar later de aardbeving plaats vond.

Niet geluisterd

Hebben de Israëlieten geluisterd? Hebben zij God gezocht? (vs. 10-12). Helaas niet. Al hun boze karaktertrekken worden in de paar volgende verzen opgesomd: hun *haat* tegen hem die opkwam voor het recht; hun *afschuw* van hem die met een zuiver geweten eerlijk de waarheid sprak; hun *verdrukken* van de armen, en de geschenken die zij hun afpersten; hun

spoedige bereidheid zich te laten *omkopen* en daardoor voor de rechter het recht van de arme te buigen. Hun lust naar weelde en de bevrediging van hun materiële begeerten vormden de lage beweegredenen voor deze daden. Welk een woord is dit: "Gij die de rechtvaardige benauwt". Heeft de wereld niet de afschuwelijke stelling uitgevonden: macht gaat boven recht? Zij benauwen de rechtvaardige. Hebben de mensen dat ook niet met de Here Jezus gedaan?

Zwijgen

"Daarom zwijgt de verstandige in die tijd, want het is een boze tijd" (vs. 13). Dat is een belangrijke waarheid voor de dag van vandaag. Het is niet de taak van de wijze, voor hem die Gods gedachten kent, verzet aan te tekenen tegen het kwaad in de wereld. Het is zó groot, dat alleen het oordeel er het antwoord op kan zijn. De stroom van kwaad is te sterk om die te doorbreken of in te dijken. De verstandige zwijgt en zoekt zijn toevlucht in het heiligdom, ver van alle onrust rondom. Hij protesteert niet, verheft zijn stem niet, houdt de lippen gesloten en vertrouwt op Gods tussenkomst. Vaak weet hij niet te bidden zoals het behoort, en bepaalt hij zich tot de onuitsprekelijke verzuchtingen van de Geest in hem. Hij wacht op het ogenblik, dat hij de mond weer zal kunnen openen om de zegepraal te bezingen van de enige Heerser aan wie de overwinning toekomt!

De uitnodiging om te luisteren was drie maal herhaald (hfdst. 3:1; 4:1; 5:1). Zo klonk ook drie keer de oproep om de Here en het goede te zoeken ten leven (hfdst. 5:4, 6 en 14) . Wat een liefderijke bezorgdheid van Gods zijde! Deze drievoudige herhaling drukt wel heel sterk uit, hoe vurig de Here wenst te zien dat de mens aan de dood ontkomen zal. De Here maakt hem de weg niet moeilijk! Een enkel verlangen van het hart naar Hem, en de zondaar vindt het leven: "zoekt Mij", "zoekt de Here", "zoekt het goede en niet het kwade, opdat gij leeft". God wil daarmee zeggen: "Gij zult *Mij* vinden, wanneer gij dat zoekt;

gij zult het opsporen als gij Mij vindt!" De kennis van God doet ons altijd het goede *wensen* en maakt ons bekwaam het te *doen*. Want door de Heer te zoeken vinden we het leven, een leven dat in staat is "het kwade te haten en het goede lief te hebben" (vs. 15). Het zwijgen van de rechtvaardige betekent helemaal niet onverschilligheid tegenover het kwade, dat hij moet haten. Doch vóór alles moet hij een sfeer van liefde zoeken "die zijn hoofd opheft boven zijn vijanden rondom hem" (Ps. 27:4-6).

Het eindoordeel over Israël

Als men maar wilde luisteren! "Misschien zal de Here, de God der heerscharen, Jozefs rest genadig zijn" (vs. 15). Helaas, de toestand van het volk was ongeneeslijk. Toch zal er zijn *een rest van Jozef*: de verdrukten, die de Heer liefheeft en wier zaak Hij op Zich nemen zal. Maar het zal slechts een gering overblijfsel zijn, want het volk als geheel is onherstelbaar verloren.

Nogmaals driemaal eenzelfde woord lezen we in dit hoofdstuk, n.l.: "Zo zegt de Here" (vs. 3, 4 en 16); opnieuw het getal van de Goddelijke volmaaktheid. In de eerste twee hoofdstukken lezen we het acht keer, en wel in verband met Gods regering van de wereld; hier drie maal in betrekking tot het volk van God. Bij de laatste keer wordt het oordeel definitief en zonder uitnodiging tot bekering aangekondigd: "*wanneer Ik door uw midden heen ga*, - zegt de Here" (vs. 17). We zullen in hoofdstuk 7:8 en 8:2 zien, dat er voor dit volk geen verlossing meer is door het paaslam, zoals vroeger in Egypte. Hier zien we dat er voor Israël slechts hetzelfde oordeel overblijft, dat in de nacht waarin het paaslam geslacht werd, over de Egyptenaren kwam. De Here had toen immers gesproken: "te middernacht *ga Ik door het midden van Egypte*", en: "Want Ik zal in deze nacht het land Egypte doortrekken" (Ex. 11:4; 12:12). Over Israël zal eenzelfde ontzettend oordeel komen;

zoals blijkt uit de woorden: "wanneer Ik door uw midden heen ga".

TWEEMAAL "WEE"

Hoofdstuk 5:18-6:14

Een dag van duisternis

"Wee hun, die verlangen naar de dag des Heren! Wat toch zal de dag des Heren voor u zijn? Duisternis is hij en geen licht!" (vs. 18).

In dit gedeelte wordt twee maal het "Wee" over Israël uitgesproken. In Matt. 23 zeven keer, het getal van de volheid, omdat het volk en zijn leidslieden toen de maat van hun ongerechtigheid vol gemaakt hadden door de besliste verwerping van hun Messias, die vol genade in hun midden gekomen was. Beklagenswaardig volk! Het rekende op een tijd van voorspoed tegelijk met, of volgende op de dag waarop God wraak zal oefenen over de volken die hen onderdrukten.

Maar de dag des Heren die zij begeerden, zal een dag worden waarop Gods vergelding *op hen* zal neerkomen. Het "wee" is hier opnieuw tot heel Israël, tot "het ganse geslacht" gericht. Zij vertrouwden dat God *vóór hen* was, doch Hij was *tegen hen* net als Hij vroeger tegen Egypte geweest was. Zij steunden op hun godsdienst, maar wat voor waarde had deze voor God! "Ik haat, Ik veracht uw feesten en kan uw samenkomsten niet luchten. Ja, als gij Mij brandoffers brengt, en uw spijsoffers, heb ik daaraan geen welgevallen en uw vredeoffer van mestkalveren wil Ik niet aanzien. Doe van Mij weg het getier van uw liederen, het getokkel van uw harpen wil Ik niet horen" (vs. 21-23). Heeft Jesaja niet hetzelfde gezegd? (zie Jes. 1:10-15). De Here haat de godsdienst van de mens; Hij ziet *hart* en *geweten* aan, en niet de vormen. Zo is het ook heden. Er zijn mensen die zich er op beroemen dat zij de juiste en

schriftuurlijke godsdienstige vormen bezitten. Zij menen, dat Hij aan hun zijde is. Zij roepen: God is met ons, maar zij vergeten dat Hij bezig is te oordelen allen, die niet meer bezitten dan een godsdienstige vorm, zonder leven uit God. De verwachte dag van licht zal een dag van duisternis zijn; de dag des Heren zal het tegenovergestelde zijn van een dag van bevrijding (vs. 18, 20; hfdst. 5:8). Wanneer iemand dan een verscheurende leeuw zal ontvluchten, zal een beer hem in zijn voorpoten dooddrukken. Hij zal menen een schuilplaats te hebben gevonden in een huis. Maar als hij met zijn hand tegen de muur zal leunen, wordt hij door een slang gebeten in plaats van een beschermende God te vinden (vs. 19). God haat alle uiterlijke godsdienst; offeranden noch liederen bedriegen Hem. Het oordeel is daar, niets kan het weerhouden.

Vreemde goden

"Maar laat het recht als water golven en gerechtigheid als een immer vloeiende beek" (vs. 24). Dat staat de mensheid te wachten. De mens wil wel de vrede en het licht, maar meent, dat deze te verkrijgen zijn zonder "het goede en niet het kwade te zoeken". Men verwacht Gods bescherming zonder *het leven* te bezitten dat van het oordeel vrijwaart. Is het zo niet gegaan in de hele geschiedenis van Israël? Sinds de uittocht uit Egypte was het niet anders geweest. Vreemde goden hadden ze uit Egypte meegenomen. Hadden ze gedurende de veertig jaren in de woestijn alleen slacht- en lofoffers aan God gebracht? In Exodus wordt niet vermeld, of de Israëlieten in de woestijn aan de afgoden geofferd hebben. God was toen bezig hun in zinnebeelden, in de offers die naar de wet gebracht werden, te tonen, dat het alleen door Christus, op wie de offers wezen, mogelijk was om met Hem verzoend te worden. Maar Hij had onthouden dat zij op die reis *meegedragen* hadden: "Sakkuth, uw koning, en Kewan, uw stergod, uw beelden die gij u gemaakt hebt" (vs. 26). Evenmin was God vergeten de geschiedenis met het gouden kalf, de kroon op hun overtredingen. Hadden zij, na de straf over de zonde met het

gouden kalf, het dienen van valse goden nagelaten? Volstrekt niet. Dit is dan ook de hoofdoorzaak van het oordeel dat ten slotte over hen komen zal. In de wegen van God met dit volk was besloten, dat het voorbij Damaskus zou worden weggevoerd (vs. 27).

Hun opstand tegen God was sinds die tijd nog toegenomen en bereikte het hoogtepunt in de verwerping van de Zoon van God. Dat heeft Stefanus tegen hen gezegd toen hij hun aankondigde dat Juda nog verder dan Babylon weggevoerd zal worden (Hand. 7:43). En onder dat oordeel ligt dat volk ook nu nog.

God laat Zich niet misleiden

In hoofdstuk 6:1 geldt *het tweede* "wee" opnieuw het hele volk, en in 't bijzonder de voorspoed die het genoot. De machthebbers, die door het huis Israëls als beschermers beschouwd werden, probeerden hun grenzen wijder uit te strekken. Jerobeam II had de boze dag voorlopig afgewend door verovering van enige steden van de vijand. Hij had Hamath, een belangrijke grenspost, voor Israël hernomen (2 Kon. 14:28), omdat God hem als "verlosser" van zijn volk verwekt had. Maar wat was er geworden van Kalne en Gath? De Assyriër had ze heroverd. Zou Hamath in handen blijven van hen die er trots op gingen "de keur der volken" te zijn?

Uit 2 Koningen 18:34 en 19:13 kunnen we afleiden, dat deze stad weer in bezit van de Assyriër gekomen is. Wat had Jerobeam met zijn veroveringen gedaan? Ongekende welvaart was er voor Israël uit voortgekomen.

Hij had van de overweldiging van deze gebieden geprofiteerd om de weelde te doen toenemen, om "neder te liggen op ivoren bedden en om te hangen op divans, lammeren uit de kudde en kalveren midden uit de stal op te eten" (vs. 4). David, de dichter-zanger, had voor Israël muziekinstrumenten uitgedacht ter begeleiding van de zang, om *de Here* op waardige wijze te loven. Zij meenden even bekwaam te zijn als de koning-profeet en hadden instrumenten uitgevonden om voor *eigen genot* te

gebruiken (vs. 5). Schijnbaar was er geen verschil met wat David gedaan had, maar *de drijfveren* waren heel anders. Hun doel was zich een geriefelijke woning op aarde te stichten, in dezelfde geest als we lezen van Jubal "de vader van allen, die citer en fluit bespelen" (Gen. 4:21).

Zij waren teruggekeerd tot de beginselen waarop de wereld zich na de zondeval gesteld had. Dat was de werkelijkheid. Maar de naam van David, de man Gods, werd als een dekmantel gebruikt om hun egoïstische hartstochten en begeerten te verbergen. In hun verslaafdheid aan de drank dronken zij wijn uit de plengvaten die voor de dienst des Heren bestemd waren. Liet God Zich door de bekers misleiden, de wijn vergetend waarmee zij zich bedronken? Zij zalfden zich met de voortreffelijkste olie (vs. 6), die slechts diende tot wijding van de priesters. Maakte de olie hen aangenaam in de ogen des Heren? Zij beroemden zich er op het uitverkoren volk te zijn, maar bekommerden zich niet "om de verbreking van Jozef" en droegen geen rouw om de ineenstorting van Efraïm, waarvan zij de oorzaak waren. De verbreking van Jozef! De zonde van de vaders met hun broeder Jozef wordt hier het hele volk toegerekend. Zij hadden Jozefs ondergang gewild en toch gingen zij nog prat op hun beschaving!

Kan men in onze dagen niet hetzelfde zeggen ten aanzien van wat de mens met Christus heeft gedaan?

"Daarom zullen zij nu in ballingschap gaan *aan de spits der ballingen*, en uit is het met het getier van wie zo omhangen" (vs. 7). Hoe luider hun wereldse cultuur, bedekt met een godsdienstig vernis, rondgebazuind was, hoe verschrikkelijker hun oordeel zou zijn. Efraïm zou eerst in ballingschap gaan en Juda zou na hem komen.

Hoogmoed van Juda

In de verzen 8-10 kwam de profeet weer terug op het huis van Jacob, vertegenwoordigd door Juda. God zei: "Ik verafschuw de hoogmoed van Jacob en haat zijn paleizen," zoals Hij ook

gehaat en veracht had de godsdienst van Israël (hfdst. 5:21). Hoogmoed is in zijn oog even afschuwelijk als schijnvroomheid. De *stad* (ik denk dat het hier om Jeruzalem gaat) zou met alles wat zij bevatte aan Babel overgeleverd worden. De huizen zouden vol doden zijn. Ook al zouden er tien mannen overblijven (vergelijk hfdst. 5:3) in hetzelfde huis, zij zullen ook omkomen. Een familielid van de gestorvenen zal komen om hen te verbranden, want er zullen graven te kort zijn. De man die met het opsporen van de lijken belast wordt, zal geen enkele overlevende meer vinden. Er zal *geen mens* overgebleven zijn. Dan zal hij zeggen: "Stil! Want het is niet om er de naam des Heren bij te noemen" (vs. 10). Het oordeel zou tot op de laatste man toe voltrokken worden.

Het zal dan nutteloos zijn om de Here om hulp te vragen (Sef. 1:7, zie ook Amos 8:3). Daarom zal de verstandige in die boze tijd zwijgen (hfdst. 5:13). Niemand zal dan meer tussenbeide komen, men moet God laten handelen. "De Here Here heeft gezworen" (vs. 8), de aardbeving zou het grote en het kleine huis vernietigen.

God verwekte een verdrukker

"Rennen soms paarden op een rots, of ploegt men met runderen de zee, dat gij het recht in venijn verkeert en de vrucht der gerechtigheid in alsem; gij, die u verheugt over Lodabar, die zegt: Hebben wij niet door onze kracht Karnaïm voor ons veroverd?" (vs. 12, 13).

Israël beroemde zich op bepaalde overwinningen en schreef deze toe aan eigen kracht. Zij spraken over *hun* rechten, over *hun* rechtvaardige zaak, maar die waren niets anders dan vergif en alsem. Om hun leugens te ondersteunen bouwden zij op de macht die ze verkregen hadden. Wij zijn sterk, zeiden ze, wij zullen de overwinning behalen. God zag van uit de hoge op hen neer en zei: Gij verheugt u in hetgeen *niets* is! Alle legers, alle oorlogstuig, alle vloten der wereld zijn in Gods ogen nog minder dan een stofje dat door de wind weggeblazen wordt. Alles wat

de mens beweert, is niets; alles waarop hij steunt, zo mogelijk nog minder. Op een gegeven ogenblik zou God tussenbeide komen: "Voorwaar, zie, Ik verwek over u, huis Israëls, luidt het woord van de Here, de God der heerscharen, een volk dat u zal verdrukken van de weg naar Hamath tot de beek der Araba" (vs. 14). God zou de Assyriër verwekken, want over hem gaat het hier. Nadat dit volk hem beroofd had van wat zij meenden door hun kracht en macht veroverd te hebben, zou deze vijand hen onderdrukken, van de weg naar Hamath, dat zij tot een bolwerk tegen de invallen van de vijand uit het noorden gemaakt hadden, tot aan de Jordaan, hun natuurlijke grens. Assyrië zou zich meester maken van het gebied dat zij ten oosten daarvan bezaten. Alles, waarover ze zich beroemd hadden het door hun kracht te hebben veroverd, zou hun ontnomen worden. Zo herhaalden de wegen van God zich steeds opnieuw in de geschiedenis van Israël, en sindsdien ook in die van alle volken die op verovering uit zijn.

Tot dusver had Amos slechts geprofeteerd over dingen die op het punt stonden in vervulling te gaan, en nog niet over de gebeurtenissen in de eindtijd. In de volgende hoofdstukken lezen we zijn profetie over de dingen, die ook nu nog in de toekomst liggen.

DE VISIOENEN

Hoofdstuk 7:1-9: 6

De sprinkhanen en het vuur

We hebben in de voorafgaande hoofdstukken gezien dat het getal "drie", het getal van de Goddelijke volmaaktheid, een belangrijke rol speelt in deze profetie. Driemaal vinden we er:

"Hoor dit woord," driemaal: "Zoekt mij," en driemaal: "Zo zegt de Here." In de hoofdstukken 5 en 6 komt maar twee keer een "wee" voor.

In Amos 7:1-9 vinden we allereerst drie gezichten, die ongetwijfeld zien op de drie invallen van de Assyriërs, n.l. door Pul, Tiglath-Pileser en Salmanésér.

Het eerste gezicht is dat van de sprinkhanen, een welbekend beeld van de Assyriër.⁵ We weten hoe Menahem, de koning van Israël, persoonlijk buiten schot bleef bij deze inval. Door vijftig sikkels zilver per hoofd van het volk te heffen, en aan de koning van Assur aan te bieden, had hij deze tot de terugtocht bewogen (2 Kon. 15: 19, 20). Op dit feit zinspelen de woorden: "het nagras na de afmaaiing voor de koning". Toen het oordeel op het punt stond uitgevoerd te worden, kwam de profeet tussenbeide en smeekte de Here om vergeving. Zijn voorspraak alleen was in staat de gesel te weerhouden. Amos pleitte voor heel Israël: "Hoe zou Jacob staande kunnen blijven? Hij is immers klein?" Hij zei het tegenovergestelde van wat de leidlieden van het volk luid verkondigden toen ze zeiden: "Hebben wij niet door onze kracht Karnaïm voor ons

⁵ Zie de beschouwing over de profetie van Joël door H. Rossier.

veroverd?" (hfdst. 6: 13). Voor God zijn kleinheid erkennen, en belijden dat men in zijn oordeel niet bestaan kan, dat is spreken naar zijn gedachten, en dat alleen brengt de Here er toe berouw te hebben, dat wil zeggen: van gezindheid jegens zijn volk te veranderen.

"Het zal niet geschieden, zeide de Here". Ogenblikkelijk werd de vernietiging gestaakt.

Het tweede visioen is dat van het vuur, dat na de grote vloed (symbool van de volkerenzee) verteerd te hebben, ook het bouwland (beeld van Israël) dreigde te verteren. Dat vuur stelde Tiglath-Pileser voor (2 Kon. 15: 27-29; 1 Kron. 5:6 en 26; 2 Kron. 28:20). De profeet pleitte op dezelfde wijze en God antwoordde weer: "Ook die zal niet geschieden" (vs. 4-6).

Het paslood

Bij het derde gezicht lezen we: "Zie, de Here stond bij een loodrechte muur, met een paslood in zijn hand. Toen zeide de Here tot Mij: Wat ziet gij Amos? En ik zeide: Een paslood. Daarop zeide de Here: Zie, Ik ga het paslood aanleggen in het midden van Israël, mijn volk; Ik zal het voortaan niet meer sparen. Izaäks hoogten zullen verwoest en Israëls heiligdommen vernield worden en tegen Jerobeams huis zal Ik op' treden met het zwaard" (vs. 7-9).

Dit keer handelde God rechtstreeks en op besliste wijze. Hij stond bij een loodrechte muur; niets kon Hem doen wankelen. Maar Hij toonde ook zijn gerechtigheid, waarvan niets Hem zou doen afwijken. Het paslood in zijn hand wijst op de definitieve vereffening met Israël. Er was geen sprake meer van *bemiddeling*, het oordeel zou ten einde toe uitgevoerd worden. Israël zou vernietigd worden. Dat betekende de wegvoering van de tien stammen door Salmanéser (2 Kon. 17: 6).

Hoe veelzeggend zijn de woorden: "Ik zal het voortaan niet meer sparen!" Een voorbijgaan van God, zoals bij het pascha in Egypte, zou er niet meer voor Israël zijn. Deze nieuwe

verwijzing naar het pascha volgt op die van hoofdstuk 5:17, waar de Here aankondigde Israël te zullen behandelen zoals Hij het vroeger Egypte gedaan had. Maar de toespeling in hoofdstuk 7 is nog ernstiger dan die in hoofdstuk 5. Voor het volk zal er niet meer zijn, wat in het verleden het teken van zijn verlossing was: het bloed van het lam, gestreken aan de bovendorpel en aan de deurposten, waardoor het oordeel des Heren aan hen voorbijging.

Verzet tegen Gods dienstknechten

De verzen 10-17 van hoofdstuk 7 zijn een soort intermezzo. De eerste drie gezichten, die bij elkaar horen en in zeker opzicht een eenheid vormen, worden door deze tussenzin gescheiden van de visioenen in hoofdstuk 8 en 9.

Amos was naar Bethel gegaan om er te profeteren. Amazia, *de priester van Bethel* (niet de priester *des Heren*), kwam tegen de profeet in verzet. Het priesterschap van de mens heeft altijd zo gehandeld tegenover de mannen Gods, die door de Geest gedreven het Woord van God brachten. Amazia wilde de profeet weggagen uit het gebied van de tien stammen, waarop hij zichzelf geestelijke rechten aanmatigde. Door middel van een vals getuigenis beschuldigde hij Amos bij Jerobeam, om hem door de wereldlijke overheid te doen veroordelen. Hij had er haast mee om zich van de profeet te ontdoen, want ondanks alles verontrustte diens aanwezigheid zijn geweten.

Vooruitlopend op het besluit van Jerobeam zei hij daarom tegen Amos: "Ziener, ga heen, vlucht naar het land van Juda; eet daar brood, en profeteer daar. Maar in Bethel moogt gij voortaan niet meer profeteren, want dit is een koninklijk heiligdom en het is een rijkstempel" (vs. 12 en 13). Hij stuurde de profeet naar zijn geloofsgenoten terug, maar vergat dat God Zich geen grenzen laat stellen door mensen en dat alleen zijn gezag wettig is! Amos verkondigde Israël de waarheid, en het was voor Azamia van groot belang, dat de profeet op die manier niet heel het godsdienstig systeem, dat Jerobeam de zoon van Nebath

uitgedacht had, te gronde zou richten. De waarheid werd veracht, in de eerste plaats door de geestelijke leiders van het volk, omdat anders hun positie wankel zou worden. Om haar te bestrijden deinsden ze niet terug voor de leugen, en grepen de gelegenheid aan door middel van de overheid dwang uit te oefenen.

Zo gaat het ook nu nog met iedere waarheid die een veroordeling van menselijke instellingen inhoudt. Dan maar de predikers ervan verjagen en hen beschuldigen van "samenzwering tegen de koning" en "onverdraaglijk voor het land" te zijn. Hoeveel edeler was het hart van Hizkia, toen Micha, de Morastiet, tegen Juda en Jeruzalem profeteerde (Jer. 26, 16, 19). Hizkia riep tot de Here, die berouw had over het kwaad dat Hij gesproken had. Later, onder Jojakim, gebeurde er iets dergelijks met de profeet Uria, de zoon van Semaja. Uria vluchtte voor Jojakim naar Egypte, maar zijn gebrek aan vertrouwen op de bescherming van God werd de oorzaak van zijn dood. Jeremia bleef gespaard toen hij van de zijde van Jojakim en later van Zedekia (Jer. 38:28) een soortgelijke ervaring onderging. Hij vertrouwde op het woord van de Here, die tot hem gezegd had: "Dan zal Ik u voor dit volk maken tot een koperen, onneembare muur, en zij zullen tegen u strijden, maar u niet overmogen; want Ik ben met u om u te helpen en te bevrijden, luidt het woord des Heren. Ja, Ik zal u bevrijden uit de hand der bozen, u verlossen uit de vuist der geweldenaars" (Jer. 15: 20 en 21).

Door God gezonden

Met dezelfde zekerheid antwoordde Amos Amazia: "Ik ben geen profeet en ik ben geen profetenzoon, maar ik ben veehouder en kweker van moerbeivijgen. Doch de Here nam mij achter de schapen vandaan, en de Here zeide tot mij: Ga heen, profeteer tegen mijn volk Israël" (vs. 14, 15). Van zijn kant geen enkele aanmatiging. Hij bekleedde in Juda geen officieel ambt en hij erkende, dat hij zijn onderricht niet van

mensen ontvangen had. *De Here* had hem genomen, had tot hem gesproken, had hem gezonden. Dat was voldoende. Op deze wijze sprak God in een tijd van verval, en op dezelfde manier kiest Hij gaarne te allen tijde arbeiders om hen in zijn dienst te gebruiken. Om alle wijsheid van mensen te niet te doen, verkiest Hij het dwaze, het zwakke, het onedele der wereld (zie 1 Kor. 1:26-28). Een eenvoudige herder kan profeet, een visser apostel worden. Dat hangt alleen van de Heer af, die de gaven uitdeelt naar zijn welbehagen.

Heel anders, veel schoner was alles met Christus. Hij was niet alleen de Zoon van God, maar ook de Zoon des mensen. Als zodanig werd Hij in de wereld gezonden om dienstknecht en profeet te zijn, zoals we Hem in het evangelie van Markus vinden voorgesteld. De mensen zeiden van Hem: "Een groot profeet is onder ons verwekt" (Luc. 7:16). Maar omdat Hij zijn plaats als vrijwillige slaaf wenste te behouden werd bij

Hem de gezindheid gevonden, zoals Zacharia 13:5 die aangeeft: "Ik ben geen profeet". Niet: Ik heb geen recht het te zijn, maar dit heb Ik verkozen: "Ik ben een man die de akker bebouwt, want iemand heeft mij gekocht in mijn jeugd". Om zondaren te behouden nam Hij op aarde de staat van vernedering aan waarin de zonde de mens gebracht had. Als slaaf wilde Hij Zich ten dienste van de mensen stellen om zijn werk te kunnen volbrengen. Ieder mens kan nu door Hem worden verlost, omdat Hij de gestalte van een slaaf aannam en gehoorzaam werd tot de dood. Dat kon Amos niet doen. God had hem van zijn nederige positie verheven tot de waardigheid van profeet. De Heer Jezus heeft Zichzelf van de hoogste ereplaats vernederd tot de geringe positie van de slaaf. Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd, nadat Hij gehoorzaam geworden was tot de dood van het kruis. Amos werd van herder tot profeet verhoogd; Christus is, nadat Hij op aarde diende als slaaf, (hoewel Hij naar eigen Goddelijk recht Messias, koning, profeet en opperste herder was) verhoogd. Hij heeft Zich gezet "aan de rechterhand der Majesteit in de Hoge". God heeft "alle dingen aan zijn voeten onderworpen". Doch opgewekt en met

deze hoogste eer bekleed, wil Hij *in liefde* blijven dienen. De profetie zal te niet gedaan worden, de liefde nimmer, en daarom zegt Hij: "Ik ben geen profeet".

Oordeel over Amazia

Amos kweekte moerbeivijgen. Deze vruchten rijpen aan bomen die in de weidegronden van de woestijn groeien. Zij moeten vooraf een langdurige bereiding ondergaan om als voedsel te kunnen dienen, en worden alleen gegeten door armen en geringen, die van weinig moeten leven. Zo bereidde God Amos voor op een leven van ontberingen te midden van het volk dat zijn bediening afwees. Hij ontving op zijn weg slechts wat God hem gaf. Ook Johannes de doper had alleen maar woestijnvoedsel: sprinkhanen en wilde honing. Maar de Heer Jezus had zelfs dat niet. Na veertig dagen vasten bood de woestijn Hem slechts stenen in plaats van brood. De Schepper van alle dingen had honger en dorst, en was, duizendmaal meer dan deze beide profeten, volkomen afhankelijk van God om in zijn lichamelijke behoeften te voorzien. In plaats van zich te laten afschrikken door de bedreigingen van Amazia en de toorn van Jerobeam, profeteerde Amos tegen de priester, die zich van hem wilde ontdoen. Zijn vrouw zou overspel bedrijven, zijn zonen en dochters zouden gedood worden, zijn erfenis zou verloren gaan en zelf zou hij in een onrein land sterven. Dat is het lot van hen die "de liefde tot de waarheid niet aangenomen hebben om behouden te worden" (2 Tess. 2:10). Het persoonlijk oordeel over Amazia en zijn gezin weerhield in het geheel niet het algemene oordeel over het volk: "En Israël zal voorzeker in ballingschap wegtrekken uit zijn land" (vs. 17).

Een korf met rijpe vruchten

De tussenzin van hoofdstuk 7:10-17 wordt door een nieuw gezicht gevolgd, n.l. dat van *een korf met ooft*. Dit visioen kan beschouwd worden als de conclusie van de eerste drie gezichten in hoofdstuk 7:1-9. Als de rijpe zomervruchten

verzameld zijn, is de oogst afgelopen. Dat betekent *het einde*: "Rijp is het einde voor Israël, mijn volk". En de Here herhaalde het ernstige woord van hoofdstuk 7: 8: "Ik zal het voortaan niet meer sparen". Er was werkelijk geen hoop meer! Israël stond voor God met al zijn ongerechtigheden. Het bloed van het paaslam, dat hen eens bedekte en veilig stelde voor het oordeel, zou er niet zijn om hen te beveiligen.

"De tempelzangen worden tot weeklacht op die dag, luidt het woord van de Here HERE. Talrijk zijn de lijken! Allerwegen werpt Hij ze neder! Stil!" (vs. 3). De blijdschap van voorheen zal gedoofd zijn, de liederen, begeleid met Davids instrumenten, zullen verstommen, gejammer zal er voor in de plaats komen. Wat een tegenstelling! Levensvreugde zal plaats maken voor afgrijzen, voor een smartelijke doodstrijd vol verschrikking. De dood heerst overal. De lijken zullen zelfs niet meer eerbiedig opgespoord worden om verbrand te worden, ze worden overal heengeworpen. Een groot verschil met de beschrijving in hoofdstuk 6:10.

Stilte! Ontzettend woord, dat opnieuw zal klinken in de dag van het einde. God heeft dan gesproken, het laatste woord gezegd; het roepen van smekelingen wordt dan niet meer vernomen, niemand verheft dan meer zijn stem!

Hoe angstwekkend is de stilte die met de oordelen van God gepaard gaat, of er op volgt! Ervaren we dit ook niet in beperkte mate in onze dagen? De genade van God nodigt ons nu nog uit om te bidden ten gunste van arme verloren zondaars. De wereldgebeurtenissen van onze tijd zijn in het algemeen gezien zo verschrikkelijk, dat wij daarin een voorspel zien van de naderende oordelen van God. En wij kunnen slechts stilzwijgen, omdat we weten dat het ongeloof en de hoogmoed van de mensen de oorzaken zijn van alle ellende. Anderzijds zien we in het wereldgebeuren ook de ontvouwing van de wegen van God met de wereld, die het oordeel tegemoet gaat.

God vergeet niets

"Hoor dit, gij die fel zijt op de arme, om de weerlozen des lands te vernietigen..." (vs. 4). In de stilte die ontstaan zal, *moet* naar Gods stem worden gehoord. Niet om te vernemen hoe men aan het oordeel ontkomen kan, maar om naar de uitspraak van het vonnis te luisteren. Alle ongerechtigheid van hen die de weerlozen verdrukken - en dat zal in de eindtijd eveneens het geval zijn -, wordt aan 't licht gebracht: hun winstbejag, hun onverschilligheid voor de sabbat, hun gebrek aan medelijden, hun gewetenloosheid, hun bedrieglijke geest, hun armzalig egoïsme. Dezelfde karaktertrekken werden al genoemd in hoofdstuk 2:6-8, want het gaat hier weer om de tien stammen. De Here houdt al hun werken in gedachtenis, vergeet er geen. Hij heeft gezworen bij Jacobs heerlijkheid, d.w.z. bij de heerlijkheid die Hij aan Jacob, het volk in zijn geheel, geschonken had (vs. 7).

Hoe ernstig is het dat God, de opperste Rechter, alles in gedachtenis houdt. Veel dingen kunnen aan het geheugen van de beste rechter onder de mensen ontgaan. Bovendien zal hij zekere daden verontschuldigen of niet veroordelen, omdat hij er de beweegredenen niet van kent. Doch niets ontgaat aan het alziend oog van Hem die "hart en nieren proeft".

Omkering en rouw

"Zou hiervan de aarde niet beven, zodat al wie er op woont rouw bedrijft?" Zou ze niet geheel en al oprijzen als de Nijl en opgezweept worden en weder inzinken als de rivier van Egypte?" (vs. 8). De vreselijke omverwerping, die het oordeel moet vergezellen, had het volk reeds getroffen tijdens de aardbeving die op Amos' profetie volgde. Hij gaf daarvan een duidelijke beschrijving: de aarde zal beven, zij zal zich verheffen en in één ogenblik weer inzinken, zoals de Nijl. Het is een beeld van de geweldige schok die in het eind der dagen de hele aarde zal doen wankelen. Israël had niet geluisterd, het

zou dan ook bewaard worden tot een verschrikkelijker omkering dan alle voorafgaande plaatselijke onheilen.

Deze omkering zal gelijk zijn aan de dag des Heren, waarvan de profeten Joël en Zacharia spraken, en die de Heer Jezus later Zelf noemde (Matt. 24).

"Te dien dage zal het geschieden, luidt het woord van de Here Here, dat Ik op de middag de zon zal doen schuilgaan en bij klaarlichte dag het land in het donker zal zetten. Dan zal Ik uw feesten in rouw verkeren, en al uw liederen in klaagzang. Dan zal Ik rouwgewaad brengen op alle heupen en kaalheid op elk hoofd. En Ik zal het maken als de rouw over een eniggeborene en het einde er van als een bittere dag" (vs. 9, 10). Voor de eerste maal sprak Amos hier over de gebeurtenissen die in de eindtijd zullen plaats vinden. Het zal een dag zijn van algemene rouw en geklaag, zoals in de nacht toen het oordeel over de eerstgeborenen van Egypte kwam. Aan de woorden: "Ik zal het voortaan niet meer sparen", die we lezen in hoofdstuk 7:8 en 8:3, voegde hij nu bij: "de rouw over een eniggeborene". Er is hier geen sprake van de dag van berouw en rouwklacht van het volk waarvan we lezen in Zacharia 12:10. Daar gaat het over de rouwklacht in verband met de Messias "als een rouwklacht over een enig kind". Amos had het oog op de bittere dag voor Israël in de eindtijd, als de rouwklacht groot zal zijn wegens de oordelen van God. Het zal nog erger zijn dan eens voor de Egyptenaren, van wie de eerstgeborenen door de dood werden weggenomen, want voor hen bleef er nog hoop op een nageslacht over. Voor Israël zal er *niets* overblijven. Het zal het einde betekenen van de tien stammen, een bittere dag.

Israëls verstrooiing

Dan zal er een kwade tijd voor Israël aanbreken: "Zie, de dagen komen, luidt het woord van de Here HERE, dat Ik een honger in het land zal zenden - geen honger naar brood, en geen dorst naar water, maar om de woorden des Heren te horen. Dan zullen zij zwerven van zee tot zee, en van het noorden naar het

oosten zullen zij dolen, om te zoeken het woord des Heren; maar *vinden zullen zij het niet*" (vs. 11, 12).

Het zal in het land niet meer mogelijk zijn de woorden des Heren te vernemen. Het verstrooide volk zal van de ene zee naar de andere zwerven en Gods woorden niet vinden, hoe sterk ze er ook naar verlangen. God zal niet meer tot hen spreken. Hoe graag zouden ze zijn gedachten dan willen kennen, maar die zullen voor hen verborgen zijn. Deze verzen beschrijven Israëls verstrooiing. Zoals de rijke man in de Hades zullen ze dorst hebben, zonder dat er een middel is om die te lessen. "Te dien dage zullen de schone maagden en de strijdbare jongelingen in onmacht vallen van dorst" (vs. 13), omdat zij het woord des Heren, waardoor men alleen kan leven, niet bezitten. Er blijft hen dan niets anders over dan de afgoden bij welke zij gezworen hebben. Ongetwijfeld zien we hierin een schildering van de huidige toestand van de tien stammen.

Het altaar

In hoofdstuk 9:1-6 lezen we het laatste visioen van Amos. Hij zag "de Here staan op het altaar".⁶ Dit staan op het altaar is heel merkwaardig. Het altaar *van Bethel* was aan het wankelen gebracht en de altaarhoornen waren ter aarde gevallen (hfdst. 3: 14). Het vonnis was voltrokken, dat de Here er eens toen het opgericht werd onder Jerobeam, de zoon van Nebath, tegen uitgesproken had (1 Kon. 13: 3). Het altaar *des Heren* bleef staan als het enige vaste fundament, de plaats van het offer. Maar toen de Heer versmaad en verworpen was geworden, werd het ook de plaats vanwaar het oordeel uitging. God had reeds van de Israëlieten gezegd: "Zij zullen vallen en niet weer opstaan" (hfdst. 8:14). Dat was de *aankondiging* van het oordeel, in hoofdstuk 9 vinden we de *uitvoering* van het vonnis.

⁶ Noot van de vertaler: In de vertaling van het NBG. staat "bij het altaar". Volgens Dr. Rossier is deze versie niet juist en moet het zijn "op het altaar".

We zien hier niet, zoals in Jesaja 6, de Here op zijn troon zitten in de tempel, omringd door cherubim, ook niet de manifestatie van zijn heerlijkheid, die kwaad of bezoedeling niet dulden kan, evenmin het beven van de dorpelposten bij het luide roepen van de serafs. In Jes. 6 zien we de persoon van de Heer der heerlijkheid, die in het vuur van het altaar het middel heeft om zijn profeet te reinigen. In Amos 9 is het toneel heel anders, daar zien we de Heer als *de Rechter*. Hij is niet in de tempel, er wordt alleen gesproken over het altaar. Dat altaar zou voor Israël de grondslag van zijn verzoening geweest zijn. Maar Israël had het altaar van Jeruzalem versmaad en de altaren van Bethel, Gilgal, Dan en Berseba verkozen. Daarom werd het ene ware altaar de plaats van het oordeel over hen.

Beslissende oordelen

We zien in de voorstellingen, die in deze verzen gegeven worden, geen zinspeling op de tempel, maar op de nacht van Egypte: "Sla het kapiteel, zodat de drempels beven, en breek ze stuk op hun aller hoofd" (vs. 1). Dit komt overeen met de ernstige woorden in hoofdstuk 5:17; 7:8 en 8:2. Op de dag van het pascha was het bloed van het lam aan de bovendorpel en de beide deurposten gestreken zodat God met zijn oordelen kon voorbijgaan. Nu had het schuldige Israël nagelaten het daar aan te brengen en zo was er niet meer het bloed van het paaslam om de toorn van God af te wenden. De verderfengel zou rondgaan, de bovendorpel geslagen worden, de drempels zouden wankelen, het huis ineenstorten en hun hoofden verbrijzelen. Dit beeld van Amos sprak dus tegelijk van de verdelging der eerstgeborenen en van de aardbeving in de dagen van Uzzia: "Ja, de Here, de Here der heerscharen, die de aarde aanroert en zij wankelt, zodat al wie er op wonen jammeren, en zij geheel en al oprijst als de Nijl, en inzinkt als de rivier van Egypte; die in de hemel zijn opperzalen heeft gebouwd en zijn gewelf op aarde heeft gegrondvest, die het water der zee heeft opgeroepen en uitgegoten over de oppervlakte der aarde - Here is zijn naam" (vs. 5, 6; zie ook

hfdst. 5:8). En wanneer er nog een levende ziel na deze omkering zal overblijven, onheilen zullen hem treffen: "Al groeven zij door tot in het dodenrijk, mijn hand zou hen vandaar weghalen; al klommen zij op ten hemel, Ik zou hen vandaar omlaag trekken! Al verscholen zij zich op Karmels top, Ik zou hen daar opsporen en weghalen; al verborgen zij zich voor mijn ogen op de bodem der zee, Ik zou vandaar een slang gelasten hen te bijten! Al gingen zij voor hun vijanden uit in gevangenschap, Ik zou vandaar het zwaard gelasten hen om te brengen. Zo richt Ik op hen mijn oog, ten kwade en niet ten goede" (vs. 2-4). Hoe herinneren deze verzen ons aan psalm 139! Maar daar wordt gesproken over *geluk en zaligheid* die de mens zal vinden in de ervaring dat hij niet *kan* ontkomen aan Gods oog; hier *wil* hij er aan ontsnappen en - ontmoet het oordeel op zijn weg. In psalm 139 gaat het er om, dat God de mens doorgrondt hem ten goede en niet ten kwade, en dat de zondaar ontdekt dat de Heer hem liefgehad heeft "van de schoot van zijn moeder aan". In Amos wordt gezegd, dat Hij hem zoekt "ten kwade en niet ten goede". Het gaat in dit gedeelte om de regeringswegen van God in betrekking met Israël, en niet om het eindoordeel voor de grote witte troon. Wanneer zij "op de bodem der zee", d.w.z. te midden van de verwarde volkerenmassa zullen verborgen zijn, zullen zij Satans prooi worden.

GODS VOORZIENIGHEID EN ISRAËLS EINDHERSTEL

Hoofdstuk 9: 7-15

Hoop voor Israël

"Zijt gij voor Mij niet gelijk aan de kinderen der Ethiopiërs, o kinderen Israëls? luidt het woord des Heren. Heb Ik Israël niet uit het land Egypte gevoerd en de Filistijnen uit Kaf tor en de Arameeërs uit Kir?" (vs. 7). Het is alsof de gedachten van de profeet hier weer teruggingen en zich voegden bij die welke hij volgens de beide eerste hoofdstukken uitgesproken had. *Gods voorzienigheid* had Filistea en Aram uit Kaf tor en uit Kir doen optrekken, opdat zij in gunstiger streken tot welvaart zouden kunnen komen. Op dezelfde wijze had God met Israël gehandeld door het uit Egypte op te voeren en het te brengen in een land overvloeiende van melk en honing. In plaats van Gods zorg te erkennen, Hem te vrezen en te dienen, waren deze volken met Israël aan het hoofd "zondige koninkrijken" geworden. De ogen des Heren waren dan ook op deze drie rijken gericht om hen te verderven. Dat gold in de eerste plaats zijn oude volk Israël.

Voor Israël bleef er echter nog hoop over. De Here is een Rechter en veroordeler van het kwaad, maar Hij is ook de God der beloften. Hij kan Zichzelf niet verloochenen: "Evenwel zal Ik het huis Jacobs niet geheel en al verdelgen, luidt het woord des Heren. Want zie, Ik geef bevel, en Ik schud het huis van Israël onder al de volken, gelijk men met een zeef schudt, en geen steentje zal ter aarde vallen" (vs. 8, 9). De verstrooiing van het volk onder de naties wordt hier voorzien en wij zien in onze tijd dat het gebeurd is. Maar de Here heeft de wan in zijn hand; het

kaf mag wegvliegen, maar niet één graankorrel zal op de aarde vallen. Op het juiste ogenblik zal God tonen, dat Hij al zijn uitverkorenen bewaard en er niet één van verloren heeft. Toen Satan begeerde de discipelen te ziften als de tarwe, wist de Heer Jezus door zijn voorbede Petrus te verlossen van zijn vertrouwen op zichzelf. Zo zal het in de toekomstige verdrukking van Gods volk ook zijn. Geen van de zijnen zal omkomen in die dagen van beproeving, waarin het schijnen zal alsof "geen vlees behouden kan worden". Heel anders zal het lot wezen van de zondaars onder dit volk: "Door het zwaard zullen zij sterven, al de zondaren van mijn volk, die zeggen: Gij moogt het kwaad niet nader brengen en het ons niet tegemoet voeren" (vs. 10).

Duizendjarige regering van de Messias

De nu volgende verzen spreken van de zegeningen van het duizendjarig rijk, en zijn de kroon op Amos' profetie. "Te dien dage zal Ik de vervallen hut van David weder oprichten, Ik zal haar scheuren dichten en wat daarvan is ingestort, overeind zetten; Ik zal haar herbouwen als in de dagen van ouds" (vs. 11). Het huis (de hut) van David, het koningschap van Hem aan wie God zijn gunstbewijzen toegezegd had, zal weer opgericht worden, in dezelfde vorm als het eenmaal bestond onder de regering van Salomo. Hoewel het voor altijd weggezonden leek in de beving die de aarde had doen sidderen, zal God het rijk herstellen in een onverdeeld koninkrijk. "Opdat zij beërven de rest van Edom", want Edom zal niet zoals andere volken het herstel van zijn gevangenen zien (Jer. 48:47; 49:6, 10 en 39); "en van al de volken over wie mijn naam is uitgeroepen" (vs. 12). Zó zal het het laatste en enig werkelijke wereldrijk zijn onder de heerschappij van de Messias, het ware hoofd van Davids huis. Tijdens de apostelvergadering te Jeruzalem haalde Jacobus dit gedeelte aan, dat door de vertaling der zeventigen aan te halen, anders weergegeven wordt. Hij deed dit *uitsluitend* om aan te tonen dat de volken recht hadden op

de zegeningen die de joden hun betwistten, omdat de naam des Heren over hen was uitgeroepen" (Hand. 15:16).

"Zie de dagen komen, luidt het woord des Heren, dat de ploeger zich aansluit bij de maaier en de druiventreder bij hem die het zaad strooit; dan zullen de bergen druipen van jonge wijn en al de heuvelen daarvan overvloeien. Ik zal een keer brengen in het lot van mijn volk Israëel: verwoeste steden zullen zij herbouwen en bewonen; wijngaarden zullen zij planten en de wijn er van drinken; boomgaarden zullen zij aanleggen en de vrucht daarvan eten. Dan zal Ik hen planten in hun grond, en zij zullen niet meer worden uitgerukt uit de grond die Ik hun gegeven heb, zegt de Here, uw God" (vs. 13-15).

Zo zal het volk met volle zeilen de begeerde haven binnengaan! De profeet Joël gaf dezelfde schildering van de stoffelijke welvaart onder de duizendjarige regering van de Messias:

"De dorsvloeren zullen vol koren zijn en de perskuipen van most en olie overstromen"; "de bergen zullen van jonge wijn druipen en de heuvelen van melk vloeien en alle beken van Juda van water stromen" (Joël 2:24; 3: 18). De beschrijving in Amos is zo mogelijk nog schitterender en algemener, omdat die van Joël alleen op *Juda* toepasselijk is. Hetgeen in Leviticus 26:5 voorwaardelijk beloofd was: "de dorstijd zal bij u duren tot de wijnoogst, en de wijnoogst tot de zaaitijd" was nooit werkelijkheid geworden door de ontrouw van het volk. Eenmaal zal dat alles anders worden. De zegen zal niet langer afhankelijk zijn van de gehoorzaamheid van de mens, maar van Gods trouw aan zijn beloften. In 2 Petrus 1:1 wordt dit genoemd: "*de rechtvaardigheid van onze God en Heiland Jezus Christus*". *Deze kan nimmer falen!* Die heerlijke overvloed van de schepping verheugt ons hart nu reeds. De schepping zucht nu nog in barensood, maar ook zij zal deel hebben aan de vrijheid der heerlijkheid van de kinderen Gods (Rom. 8: 20-22).

Maar niet alleen de schepping (vs. 14, 15) zal hersteld worden. Het volk zelf, dat voor het hart van God van veel groter waarde is, zal tot herstel komen. "Ik zal een keer brengen in het lot van

mijn volk", d.w.z. een eind maken aan hun gevangenschap. Dan zal het volk weer bouwen, wonen, planten en van de vruchten genieten. Zelf zal het in zijn grond geplant en nooit meer daaruit gerukt kunnen worden "zegt de Here, uw God".

Wat een contrast tussen de eerste hoofdstukken en dit gedeelte. In hoofdstuk 1 en 2 volgden op "Zo zegt de Here" de oordelen. De profetie eindigt met de zegen, aangekondigd door: "zo zegt de Here". En bij de zegen blijft het voor eeuwig, die is het einddoel. Nooit zijn de oordelen voor de Here het laatste woord. Slechts eeuwige heerlijkheid is Hem ten volle waardig. Zijn geluk, o volk van gelovigen, is die u te schenken, u er van te doen genieten, en Zich "uw God" te noemen.

BESLUIT

We hebben in het boek Amos de uiteenzetting gezien van de onveranderlijke wegen die God steeds gaat met zijn volk en met de volkeren. We hebben daarin tevens gevonden wat deze wegen noodzakelijk maakt. Behalve in zijn laatste woorden, ontsluisde Amos ons niet de dingen die nu nog toekomst zijn, maar de gebeurtenissen die in zijn tijd op het punt stonden vervuld te worden. Dat maakt zijn boek zo belangrijk voor de dag van heden. De openbaringen van de zonden die genoemd worden komen in alle tijden voor en kunnen zowel bij gelovigen als bij ongelovigen geconstateerd worden. Amos leerde ons wat daarvan in beide gevallen het loon is. Maar hoe bitter de kastijding ook zijn mag, de gelovige zal onder de druk van de oordelen tot zichzelf inkeren. Hij zal zich met berouw oordelen en verootmoedigen. De ondervonden verdrukking zal zijn gedachten leiden naar de toekomstige zegen. In het laatste hoofdstuk van de profetie zien we dat de hoop zich, ondanks de verwarring der gebeurtenissen die de mensen verontrusten, niet op een dwaalspoor laat brengen.

Of het nu gaat om zijn huis of om de wereld, Gods bestuur is altijd heilig, rechtvaardig en onveranderlijk. Het is als een locomotief, waarvan men de richting niet veranderen kan. Wordt een ramp voorzien, dan kan het ingrijpen van één persoon, die aan de noodrem trekt, de trein eensklaps doen stilstaan. De machinist zet de remmen aan. God sprak door Amos: "Het zal niet geschieden". Maar als het resultaat bereikt is, gaat de locomotief weer in onveranderlijke richting voort, en niets doet haar afwijken van de vastgestelde baan die naar het einddoel voert. Al verplettert zij op haar weg ook iedere hindernis, zij leidt, Gode zij dank, de reizigers die zich aan haar toevertrouwd hebben, niet ten verderve, maar brengt ze naar het gewenste doel.

AANHANGSEL

In veel gevallen kan men het tijdperk niet vaststellen, waarin de in Amos genoemde volken Israël en Juda binnendrongen. Hun aanvallen vonden onafgebroken plaats en volgden elkaar met korter of langer tussenpozen op. Om de tekst van onze beschouwing niet zwaarder te maken, herhalen we hier in het kort wat deze volken, volgens de geschiedenis, aan misdaden tegen Israël bedreven hebben, en de verschillende machten die het oordeel over hen uitvoerden.

Damaskus, of liever haar koning Hazaël, maakte zich meester van alle grensgebieden van Israël en van Gilead als gevolg van Jehu's zonden, en onder zijn regering, d.w.z. vóór Jerobeam 11 en Uzzia (2 Kon. 10: 33). Onder Achaz, meer dan 16 jaar na de dood van Uzzia, werd Amos' profetie tegen Damaskus vervuld: "De koning van Assur trok op tegen Damaskus, nam het in en voerde de bevolking in ballingschap weg naar Kir" (2 Kon. 16:9; Jes. 17:1-3). Amos' profetie is nog duidelijker en spreekt van "Arams bevolking" (bevolking van Syrië). Later, in de laatste dagen van het rijk Juda, vinden we een dergelijke profetie tegen Damaskus, en haar inneming door Nebukadnezar (Jer. 49:23-27). Ook toen ontstak de Here een vuur binnen de muur van Damaskus, dat de burchten van Benhadad verteerde.

Filistea rukte Juda binnen en bezette zijn steden onder de regering van Achaz, lange tijd na Uzzia (2 Kron. 28:18). Hizkia bestreed de Filistijnen (2 Kon. 18:8), vervolgens werden zij door de Faraó verslagen en daarna door Nebukadnezar vernietigd (Ezech. 25:15, 17). Verscheidene keren hadden zij alle gevangenen samen (ik ben geneigd te denken dat ze èn uit Juda èn uit Israël afkomstig waren) verkocht, hetzij aan de Grieken (Joël 3:6), hetzij aan de Edomieten (Amos 1:6). Kennelijk vonden deze dingen dikwijls plaats en worden ze bij bijzondere gebeurtenissen niet vermeld. In Jeremia 47 wordt ook gesproken van de vernietiging van het Filistijnse land. Dit

volk zal in de eindtijd opnieuw op het toneel verschijnen en zijn oordeel zal dan dezelfde oorzaak hebben als in het verleden (Joël 3:4).

Tyrus handelde met Israël op dezelfde manier als de Filistijnen. Verscheidene volken werkten met Tyrus samen in de slavenhandel, de meest winstgevende van die dagen (Ezech. 27:13). Tyrus, dat alle gevangenen aan Edom uitgeleverd had, werd zelf aan Assyrië overgeleverd, en ten slotte, na de nederlaag der Filistijnen, aan Nebukadnezar. We vinden Tyrus en Sidon bij het oordeel op de laatste dag terug (Joël 3:4).

Edom. Zijn wrede wraak op Juda wordt in Ezechiël 25:12-14 vermeld. Zijn begeerte de beide volken, Israël en Juda, te veroveren, wekte de toorn des Heren op (Ezech. 35: 10). Het gebergte Seïr werd verwoest; Nebukadnezar voerde dit vonnis uit. Maar ook Edom zal in de profetische geschiedenis van de laatste dagen opnieuw verschijnen en wel in het dal van Josafat (Joël 3:19). Het zal aan het hoofd staan van de statenbond van het einde, met Moab, Ammon, Filistea en Tyrus, een bondgenootschap waarvan de Assyriër deel zal uitmaken. Zij allen wilden *de woonplaatsen van God* veroveren en in bezit nemen (Ps. 83). Dat is ook de reden van hun uiteindelijke nederlaag, zoals we in Obadja en aan 't eind van Jesaja zien (Jes. 63:1). De Here Zelf zal over Edom de wraak van zijn volk oefenen en zal Israël er aan laten medewerken.

Ammon viel speciaal Gilead aan, een gebied van de tien stammen, wierp zich echter ook op Juda, toen het in ballingschap ging (Ezech. 25:1-7). Zijn doel was om zijn grenzen ten koste van Gods volk uit te breiden. Een kwade begeerte, die we in onze dagen overal ten koste van buurstaten ten uitvoer zien leggen. Deze daad van Ammon riep om wraak! De Ismaëlieten of "de stammen van het oosten" (Ezech. 25:4 en 10), daarna Nebukadnezar (Jer. 49:2) waren de bewerkers van Ammons vernietiging.

Moab wordt in Amos van een andere wandaad beschuldigd dan die van de eerstgenoemde volkeren. Het werd verdelgd,

maar zal weer te voorschijn komen in de eindtijd (Jer. 48:47). Nebukadnezar is ook hier de uitvoerder van het oordeel.

Amos kondigde al deze volken een spoedig komend oordeel aan naar de wijze waarop zij de tien stammen en het rijk van Juda behandeld hadden. Deze oordelen zijn in het algemeen gesproken al vervuld. Amos hield zich namelijk vooral bezig met de zedelijke karaktertrekken van het kwaad, die de oordelen noodzakelijk maakten, en sprak heel weinig over de gebeurtenissen van het einde.

In andere profeten boeken vinden we de oordelen over dezelfde volken, zoals die in de eindtijd uitgevoerd zullen worden.

Oude Sporen 2008

